

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති අධීක්ෂණය සඳහා මග තේරීම්

සම්පාදනය

සේනක පල්ලියගුරුගේ

Bcom (SP), MA (ECON) ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවය
මාතර මහා නගර සභාවේ නාගරික කොමසාරිස්

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SRI LANKA**

a nation that upholds integrity

**ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති
අධීක්ෂණය සඳහා
මග පෙන්වීමක්**

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති අධීක්ෂණය සඳහා මග පෙන්වීමක්

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2016

ප්‍රකාශනය

© ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා

අංක 5/1, චිලිබෂන්ස් පාර, කොළඹ 05

දුරකථන - (94) 11 4369781

ෆැක්ස් - (94) 11 2501707

වෙබ් අඩවිය - www.tisrilanka.org

ISBN:

සම්පාදනය

සේනක පල්ලියගුරුගේ Bcom (SP), MA (ECON)

ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවය

මාතර මහා නගර සභාවේ නාගරික කොමසාරිස්

උපදේශකත්වය

ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ නීති කළමණාකරු

නීතිඥ ජගත් ලියනාරච්චි මහතා

ස්තූතිය

- මාතර ප්‍රාදේශීය ලේකම් රංජිත් යාපා මහතා
- මාතර දිස්ත්‍රික් පළාත් පාලන ඉංජිනේරු ඕ.සී. ජයනන්දන මහතා
- ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ නීති නිලධාරී නීතිඥ තුෂාණි කන්දිල්පාන මහත්මිය

පරිගණක පිටු සැකසීම

- හරිත දහනායක - ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතන
- රාජ්‍ය කළමණාකරන සහකාර නිලධාරී කේ.කේ.බී. අකලංක මහතා
- පරිගණක ක්‍රියාකරු අස්මියා මහත්මිය

මුද්‍රණය -

අන්තර්ගතය

1. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති සඳහා යෙදවිය හැකි පොදු අරමුදල් හඳුනා ගැනීම

- 1.1 විමධ්‍යගත අය වැය
- 1.2 උපමාන පාදක ප්‍රදාන Criteria Based Grant
- 1.3 පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන ප්‍රධාන Provincial Specific Development Grants
- 1.4 විශේෂ ව්‍යාපෘති අරමුදල්
- 1.5 විදේශ ආධාර අරමුදල්
- 1.6 පළාත් පාලන ආයතන සතු අරමුදල්

2. ග්‍රාමීය ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති

- 2.1. පොදු යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති

3. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන රාජ්‍ය ආයතන

4. යහපාලන සන්දර්භයක් තුළ ප්‍රජා සහභාගීත්වය

- 4.1 පාලනය (Governance)
- 4.2 යහපාලනය (Good Governance)
- 4.3 යහපාලනයේ අංගෝපාංග
 - 4.3.1 නීති රීති අනුගමනය කරන
 - 4.3.2 විනිවිද භාවය
 - 4.3.3 ප්‍රතිචාර්භාවය
 - 4.3.4 සියළු මත ගරු කරන
 - 4.3.5 අපක්ෂපාතී හා සැවොම ඇතුළත්
 - 4.3.6 කාර්යක්ෂම හා සපලදායී
 - 4.3.7 වගවීම
 - 4.3.8 සහභාගීත්වය

5. ප්‍රජා සහභාගීත්වය

- 5.1 බාහිර පාර්ශවයන්ගේ පාලනය හා ප්‍රජාවගේ පාලනය
 - 5.1.1 බාහිර පාර්ශවයේ පාලනය
 - 5.1.2 ප්‍රජාවගේ පාලනය
- 5.2 ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ විවිධ මට්ටම්
 - 5.2.1. අක්‍රීය නාමික සහභාගීත්වය
 - 5.2.2. තොරතුරු සැපයීම තුළ සහභාගීත්වය
 - 5.2.3. උපදෙස් ලබාදීම තුළ සහභාගීත්වය
 - 5.2.4. ද්‍රව්‍යමය දිරිගැන්වීම උදෙසා සහභාගීත්වය
 - 5.2.5. ක්‍රියාකාරකම් හා බැඳුණු සහභාගීත්වය
 - 5.2.6. අන්තර් ක්‍රියාකාරී සහභාගීත්වය
 - 5.2.7. පූර්ණ සහභාගීත්වය හෙවත් ස්වයං සපීචිකරණ මට්ටම

6. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

- 6.1. සෘජු ශ්‍රම පදනමින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- 6.2. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය අනුගමනය කර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- 6.3. ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සඳහා සෘජු කොන්ත්‍රාත් පැවරීමේ ක්‍රමය
 - 6.3.1 2006 රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 3.9.1 වගන්තිය
 - 6.3.2 ප්‍රජා පාදක සංවිධාන
 - 6.3.3 ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රජා පාදක සංවිධාන තෝරා ගැනීමේදී සලකා බලන සුදුසුකම්
 - 6.3.4 ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සඳහා කොන්ත්‍රාත් පිරිනැමීමේදී සලකා බලන කරුණු

7. ප්‍රජා පාදක සංවිධාන මගින් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

- 7.1 ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය ඉටුකිරීමේදී අපේක්ෂිත තත්වය හා ක්‍රියාත්මක තත්වය අතර පරතරයන් ඇතිවන අවස්ථා
 - 7.1.1 ප්‍රජා ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීම.
 - 7.1.2 ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීම
 - 7.1.3 ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීම
 - 7.1.4 ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම.
 - 7.1.5 ව්‍යාපෘති සඳහා ගෙවීම් කිරීම
 - 7.1.6 පසු විපරම හා නඩත්තුව

8. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා ප්‍රජාවගේ අවධානයට යොමුවිය යුතු කරුණු

- 8.1 ප්‍රජා සහභාගීත්වය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා ප්‍රජාවගේ අවධානයට යොමුවිය යුතු කරුණු.
- 8.2 ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ වැදගත්කම විද්වත් ඇසින්.

9. කුඩා පරිමාණ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති වලට අදාළ තාක්ෂණික ප්‍රමිති කිහිපයක්

- 9.1 කොන්ක්‍රීට් සඳහා භාවිතා කරන මිශ්‍රණ අනුපාත
- 9.2 කොන්ක්‍රීට් සඳහා භාවිතා වන අමුද්‍රව්‍ය ගැන සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු
- 9.3 මාර්ග කොන්ක්‍රීට් කිරීම
- 9.4 සාමාන්‍ය මාර්ගයක් කොන්ක්‍රීට් කිරීමේදී සැලකිය යුතු කරුණු
- 9.5 කොන්ක්‍රීට් මිශ්‍රණය සැකසීම සඳහා පෙට්ටි භාවිතා කිරීම වඩා යෝග්‍ය වේ.
- 9.6 කොන්ක්‍රීට් සාම්පල් පරීක්ෂා කිරීම
- 9.7 මාර්ග සඳහා කොන්ක්‍රීට් කුට්ටි ගල් භාවිතා කිරීම (Interlocking Blocks Paving)
- 9.8 කුට්ටි ගල් (Interlock) භාවිතා කිරීමේදී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු.
- 9.9 සලකා බැලිය යුතු තවත් ප්‍රමිති කිහිපයක්

10. ඔබගේ දැනුමේ හා පැමිණිලි

1. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති සඳහා යෙදවිය හැකි පොදු අරමුදල් හඳුනා ගැනීම

ශ්‍රී ලංකා ජන රජයේ මුදල් වර්ෂය එක් එක් වර්ෂයේ ජනවාරි මස 01 වැනිදායින් ආරම්භ වී එම වර්ෂයේ දෙසැම්බර් මස 31 වැනිදායින් අවසන් වන්නේය. 1978 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 148 වැනි වගන්තිය ප්‍රකාරව රාජ්‍ය මූල්‍ය පිළිබඳ සම්පූර්ණ පාලනය ශ්‍රී ලංකාවේ පාර්ලිමේන්තුව සතු වන්නේය. එසේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 149 වැනි වගන්තිය අනුව ජනරජය සතු සියලු අරමුදල් එක්ව ඒකාබද්ධ අරමුදල නැමති අරමුදල නිර්මාණය වන බව කියවේ.

ඒ අනුව යම් මුදල් වර්ෂයක් සඳහා වන අය වැය ලේඛනයක් පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කර ගැනීමෙන් රජයේ පැවැත්මට අවශ්‍ය සියලු අවශ්‍යතා මූල්‍යනය කිරීම සිදු කරයි. රාජ්‍ය අය වැය කරණය යනු සෑම වසරකම අනිවාර්යයෙන්ම සිදුවන සාම්ප්‍රදායික මෙන්ම සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියක් වන අතර, අදාළ මුදල් වර්ෂයේ අය වැය ලේඛනයේ ප්‍රතිපාදන සීමා ඉක්මවා මුදල් වියදම් කිරීමට සිදුවන සෑම විටම පරිපූරක ඇස්තමේන්තුවක් පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කර ගැනීමෙන් අතිරේක වියදම් සඳහා මූල්‍ය සම්පාදනය කර ගැනීමට හැකියාව ලැබේ.

මෙසේ පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කරගනු ලබන අය වැය ලේඛනය මගින් බලය දෙන සීමාවන්ට යටත්ව ඒකාබද්ධ අරමුදලේ පොදු අරමුදල් වියදම් කිරීමේ වගකීම මධ්‍යම රජයේ හා පළාත් සභාවේ අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු හා ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනවලට පැවරේ. රජයේ මුදල් රෙගුලාසි සංග්‍රහය, ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය මෙන්ම විවිධ නෛතික අණ පනත් ප්‍රඥප්ති, ගැසට් නිවේදන හා චක්‍රලේඛ සීමාවන්ට හා නියමයන්ට යටත්ව එම පොදු අරමුදල් වියදම් කිරීම සිදුකළ යුතුය. එවැනි වියදම් ආයතන තුළ අභ්‍යන්තර විගණනයට ද, ඉන් පරිභාහිරව විගණකාධිපතිවරයාගේ විගණනයටද යටත්වන අතර අවසාන වශයෙන් සෑම අමාත්‍යාංශකම දෙපාර්තමේන්තුවකම හෝ ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනයකම ප්‍රධානීන් (ප්‍රධාන ගණන් දීමේ නිලධාරීන්)

විකි වියදම් පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තුවට අවසානාත්මකව වගකීමට බැඳෙන්නේය.

විසේ වාර්ෂික අය වැය මගින් වැඩසටහන් හා ව්‍යාපෘති ලෙස හඳුනාගන්නා සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම මූල්‍යනය කිරීමේ පොදු අරමුදල් විවිධ වන අතර ඒවා අතරින් ග්‍රාමීය මට්ටමේ ව්‍යාපෘති මූල්‍යනය කිරීමට මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභාව හා පළාත් පාලන ආයතන පොදුවේ භාවිතා කරන අරමුදල් කිහිපයක් හඳුනාගැනීම ප්‍රයෝජනවත් වේ.

1.1 විමධ්‍යගත අය වැය - Decentralized Budget

ග්‍රාමීය ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් තේරී පත්වන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් හට වාර්ෂික අය වැය ලේඛනයේ වෙන් කරනු ලබන අරමුදල් විමධ්‍යගත අරමුදල් ලෙස සැකවීන් දැක්විය හැක. මෙම අරමුදල් වෙන් කළ හැකි විෂය ක්ෂේත්‍ර කලින් කලට අවශ්‍ය වෙනස්කම් වලට භාජනය කරන අතර, දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාල විසින් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හරහා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කරනු ලැබේ. කුඩා පරිමාණයේ ඉදි කිරීම්, අලුත් වැඩිසවන්, මාර්ග සංවර්ධන කටයුතු, විවිධ භාණ්ඩ හා උපකරණ බෙදා දීම් සහ ආදායම් උත්පාදන ව්‍යාපෘති සඳහාද යොමු කර මෙම අරමුදල් අදාළ මුදල් වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට පෙර වියදම් කළ යුතු අතර, ගම් මට්ටමේදී සාමාන්‍ය ජනතාව මන්ත්‍රී ප්‍රතිපාදන ලෙස මෙම අරමුදල් හඳුන්වනු ලැබේ. වර්තමානයේ රුපියල් මිලියන 10 ක් වන විමධ්‍යගත අය වැය අරමුදල් මහජන ජන්දයෙන් දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් තේරී පත්වන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ට තම මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්කය තුළ වියදම් කල හැක. ජාතික ලැයිස්තුවෙන් පාර්ලිමේන්තුවට තේරී පත්වන මන්ත්‍රීවරුන්ටද මෙම අරමුදල් හිමිවන අතර, ඔවුන්ට එම අරමුදල් ලංකාවේ ඕනෑම තැනක හඳුනාගත් ව්‍යාපෘති සඳහා අදාළ මුදල් වර්ෂය තුළ වියදම් කල හැක.

1.2 උපමාන පාදක ප්‍රදාන - Criteria Based Grant

පළාත් සභාවේ අමාත්‍යාංශ හා දෙපාර්තමේන්තු විසින් සෞඛ්‍යය, අධ්‍යාපනය, ජනගහනය ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් ආදී විවිධ ක්ෂේත්‍රවල නිර්ණායක මත පදනම්ව අදාළ පළාත තුළ හඳුනාගත් ප්‍රාග්ධන ව්‍යාපෘති හෙවත් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට, ශ්‍රී

ලංකාවේ මුදල් කොමිෂම විසින් පළාත් සභා සඳහා වෙන් කර දෙනු ලබන පොදු අරමුදල් විශේෂයකි. මෙම අරමුදල් පළාත් සභා අරමුදල් විශේෂයන් වන අතර මුදල් කොමිසමේ අනුමැතියකින් තොරව අරමුදල් අවශ්‍යතාවයන් මත යොදවන ව්‍යාපෘතිය වෙනස් කිරීමේ බලය ද පළාත් සභාවට ඇත.

1.3 පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන ප්‍රධාන - Provincial Specific Development Grants

ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් කොමිසම විසින් අනුමත කරන ලද ප්‍රාග්ධන ව්‍යාපෘති (සංවර්ධන ව්‍යාපෘති) මූල්‍යය කිරීම සඳහා පළාත් සභාව වෙත ලබාදෙන පොදු අරමුදල් පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන ප්‍රදාන වේ. මෙම අරමුදල් පළාත් අමාත්‍යාංශ හා දෙපාර්තමේන්තුවලට අනුමත ව්‍යාපෘතියෙන් පරිභාහිර වෙනත් ව්‍යාපෘතියකට යෙදවිය නොහැකි අතර එසේ කරන්නේ නම් මුදල් කොමිෂමේ පූර්ව අනුමැතිය ලබා ගත යුතුය.

1.4 විශේෂ ව්‍යාපෘති අරමුදල්

ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම්, ජීවනෝපාය සංවර්ධන කටයුතු ඇතුළු විවිධ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මධ්‍යම රජයේ හෝ පළාත් සභාවේ අමාත්‍යාංශ විසින් සිය වාර්ෂික අය වැය ලේඛනය මගින් වෙන්කර දෙනු ලබන පොදු අරමුදල් විශේෂ ව්‍යාපෘති අරමුදල් ලෙස හඳුනාගත හැකිවේ. මෙම අරමුදල් භාවිතා කොට සිදුකරන ව්‍යාපෘති අදාල අමාත්‍යාංශයේ දිස්ත්‍රික් හෝ පළාත් කාර්යාල මගින් හෝ දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය හරහා හෝ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හරහා හෝ පළාත් පාලන ආයතන හරහා හෝ ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි. ගම නැගුම, මග නැගුම , දිවි නැගුම හා දින 100 සංවර්ධන වැඩ සටහන ආදී විවිධ නම් වලින් ඇතැම් විශේෂ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක වූ අතර, වසරක් හෝ ඊට අඩු කාලයකට එම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක විය.

1.5 විදේශ ආධාර අරමුදල්

ඇතැම් විට විවිධ විදේශීය රටවල් හා සංවිධාන ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතන හා ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විසින්ද දේශීය ග්‍රාමීය සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මධ්‍යම රජයේ

හෝ පළාත් සභාවේ රාජ්‍ය ආයතන හරහා අරමුදල් සම්පාදනය කරන අවස්ථා ඇත. මෙම විදේශ අරමුදල් ආපසු නොගෙවන ප්‍රදාන හැටියටත් කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන ණය ආධාර හැටියටත් අප රටට ලැබෙන අතර එම අරමුදල් අපේක්ෂිත ව්‍යාපෘති කාල සීමාව තුළ හඳුනාගත් නිශ්චිත ක්ෂේත්‍රයක සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට යොදා ගැනේ.

ජපන් ආධාර (JICA), ඕස්ට්‍රේලියානු ආධාර (AusAid) හා දකුණු කොරියානු ආධාර (KOICA) ආදී ආධාර වැඩසටහන් විදේශ රටවලින් ලබාදෙන ආධාර වලට නිදසුන් වන අතර යුරෝපීය සංගමය (European Union) හා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන ආධාර වැඩසටහන (UNDP) වැනි ජාත්‍යන්තර සංවිධාන වලින් ද අප රටට සංවර්ධන ආධාර ලබා දෙනු ලබයි. එසේම ලෝක බැංකුව (World Bank), ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (IMF), ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (ADB), වැනි ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතන ද, Transparency International Sri Lanka, සේවි ද චිල්ඩ්‍රන් (Save the Children) හා ජාත්‍යන්තර ළමා අරමුදල (UNICEF) වැනි අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විසින් ද අප රටට විදේශ අරමුදල් හෝ සංවර්ධන ආධාර සපයනු ලබයි.

1.6 පළාත් පාලන ආයතන සතු අරමුදල්

ප්‍රාදේශීය සභා, නගර සභා හා මහා නගර සභා යන ආයතන වර්ග 03 න් සැදුම්ලත් ආයතන පද්ධතිය පළාත් පාලන ආයතන ලෙස හැඳින්වේ. මහජන නියෝජිතයන්ගෙන් හා නිලධාරීන්ගෙන් සැදුම් ලත් මෙම ආයතන ආණ්ඩුකරණයේ ඉතාම කුඩා හා වඩාත් ජනතාවට සම්ප ආයතන සමූහයකි.

මෙම පළාත් පාලන ආයතන සතු සුවිශේෂී භාවය වන්නේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කර බලය දී ඇති සීමාවන්ට යටත්ව තම පළාත් පාලන ආයතන බල ප්‍රදේශයේ පිවිත්වන ජනතාවගෙන් හා ව්‍යාපාර ආයතන වලින් බදු පැනවීමට හා බදු එක් රැස් කිරීමට ඇති හැකියාවයි. වරපනම් බදු, ව්‍යාපාර බදු, කර්මාන්ත බදු, විනෝද බදු, ඉඩම් විකිණීමේ බදු හා මුද්දර ගාස්තු, වෙළඳ බලපත්‍ර ගාස්තු ආදී විවිධ බදු හා ගාස්තු ද, තම ආයතනය සපයන , ක්‍රීඩාංගන හා උද්‍යාන, සුසාන භූමි, මල හා කසල බැහැර කිරීම ආදී විවිධ සේවා සැපයීම තුළින්

ලබන සේවා ගාස්තුවල ලෙස ලැබෙන ආදායම් චික්ව සැකසෙන අරමුදල් පළාත් පාලන ආයතනයේ අරමුදල් ලෙස හඳුනාගැනේ. අදාළ පළාත් පාලන ආයතන විසින් මුදල් වර්ෂයක් සඳහා සකස් කර සම්මත කර ගන්නා අයවැය ලේඛනයක් හරහා මෙම අරමුදල් පුනරාවර්ථන වියදම් හා ප්‍රාග්ධන වියදම් ලෙස තම බල ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ සුභ සිද්ධිය සඳහා වැය කරනු ලබයි.

පළාත් පාලන ආයතන සතු අරමුදල් වලින් සිදුකරනු ලබන විවිධ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති රාශියකි. මාර්ග සංවර්ධනය හා නඩත්තුව, ජල බසිනා කාණු හා ඇල මාර්ග සංවර්ධනය හා නඩත්තුව, විදි පහන් සවි කිරීම, උද්‍යාන හා ක්‍රීඩා පිටි ඇති කිරීම හා සංවර්ධනය කර පවත්වාගෙන යාම, නගර අලංකරණය සඳහා විවිධ හිරිමාණයන් ඉදි කිරීම හා පවත්වාගෙන යාම, පොදු සේවා සැපයීමට අවශ්‍ය දේපල, වාහන හා උපකරණ මිලදී ගැනීම හා නඩත්තුව, ප්‍රජා සේවා සඳහා හා පරිපාලනය සඳහා අවශ්‍ය ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම හා නඩත්තුව, සුසාන භූමි හා ආදාහනාගාර සකස් කිරීම හා නඩත්තුව ඉන් සමහරකි.

සාරාංශය

දේශීය හෝ විදේශීය ඉහත කුමන මූලාශ්‍රයකින් ලැබුණද සංවර්ධන ආධාර ලෙස ලැබෙන අරමුදල් නාස්තිය හා දූෂණයෙන් තොරවූ නිසි කළමනාකරණයකින් යුතුව අදාළ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති උපරිම කාර්යක්ෂමතාවයෙන් සම්පූර්ණ කිරීමට යෙදවිය යුතු බව අප විශ්වාස කළද, එය එසේම සිදු නොවන බව ප්‍රායෝගික සත්‍යයකි.

2. ග්‍රාමීය ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති

ඉහත පරිච්ඡේදයේ විස්තර කළ පරිදි දේශීය හෝ විදේශීය අරමුදල් භාවිතා කර අප රටේ ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම, ජීවනෝපාය සංවර්ධන කිරීම හෝ වෙනත් පොදු අවශ්‍යතා ඉටුකිරීම වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන කෙටිකාලීන සුලු හා කුඩා පරිමාන සංවර්ධන ව්‍යාපෘති අප මෙහිදී ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ලෙස සරලව හඳුනා ගැනේ. පසුගිය දශක කිහිපයක අත්දැකීම් අනුව ලංකාවේ ග්‍රාමීය සංවර්ධනය උදෙසා ක්‍රියාත්මක කළ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති පහත දැක්වෙන පරිදි විෂය ක්ෂේත්‍ර රාශියක පැතිර සිටී.

2.1. විවිධ ක්ෂේත්‍ර වල පොදු යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති

- කුඩා පාලම්, බෝක්කු, පැති බැම් හා පැති කාණු ඉදිකිරීම
- මාර්ග කොන්ක්‍රීට් ගල් ඇතිරීම, කොන්ක්‍රීට් කිරීම, තාර දැමීම, බොරළු හා පස් දැමීම
- පොදු පානීය ජල සම්පාදනය
- පොදු ළිං/පොදු නාන ස්ථාන ඉදිකිරීම
- පොදු සනීපාරක්‍ෂක පහසුකම් ඇති කිරීම
- ක්‍රීඩා පිටි, ළමා උද්‍යාන සැකසීම
- ප්‍රජා ශාලා සහ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථාන ඉදිකිරීම
- පෙර පාසල් සංවර්ධනය
- ග්‍රාමීය පාසැල්වල සනීපාරක්‍ෂක පහසුකම් ඇති කිරීම
- ග්‍රාමීය විදුලිය දිගු කිරීම
- සති පොළ සංවර්ධනය කිරීම
- දහම් පාසල් පොදු පහසුකම් සංවර්ධනය
- ග්‍රාමීය සෞඛ්‍ය මධ්‍යස්ථාන සංවර්ධනය කිරීම
- ශරීර සුවතා මං තීරු ඉදි කිරීම
- කිඹුලන්ගෙන් ආරක්‍ෂා වීම සඳහා ආරක්‍ෂිත කොටු ඉදි කිරීම
- වැව් ප්‍රතිසංස්කරණය
- වාරිමාර්ග, අමුණු, ඇල වේලි කෘෂි ලිං හා වාරි ජල සම්පාදන කටයුතු වැඩි දියුණු කිරීම

3. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන රාජ්‍ය ආයතන

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති විශාල පරාසයක පැතිර සිටින බව ඉහත විස්තරය අනුව පැහැදිලි වේ. එසේම ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ රාජ්‍ය ආයතන රැසක් මෙම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යයට මැදිහත් වේ. එනම්,

- දිස්ත්‍රික් ලේකම් / දිසාපති කාර්යාලය
- ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය
- පළාත් පාලන ආයතන, (ප්‍රාදේශීය සභාව, නගර සභාව, මහා නගර සභාව)
- ප්‍රාදේශීය ගොවිජන සේවා කාර්යාලය
- පළාත් ග්‍රාම සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව
- මහා මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය
- පළාත් මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය
- දැක්ෂිණ සංවර්ධන අධිකාරිය වැනි සංස්ථාපිත ආයතන මීට නිදසුන්ය.

විවිධ ක්ෂේත්‍ර ගණනාවක ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යය ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හා පළාත් පාලන ආයතන හරහා සිදු කරනු ලැබූ බව මෑත කාලීන ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් සලකා බැලීමේදී පැහැදිලි වේ. දිවි නැගුම වැනි කෘෂි කාර්මික ව්‍යාපෘති ද, මග නැගුම වැනි මාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ද, පාසල් සඳහා සහිතාරක්ෂක පහසුකම් සැපයීම, පෙර පාසල් සංවර්ධනය, කුඩා වාරිමාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිද, විදුලිය, ජලය, පොදු ගොඩනැගිලි ඉදි කිරීම් වැනි ව්‍යාපෘති ද ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හරහා මෑත කාලයේදී සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබීම ඒ සඳහා හොඳම නිදසුන් සපයයි.

විශේෂයෙන් මධ්‍යම රජයේ ඕනෑම රේඛීය අමාත්‍යාංශයකට දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාල හරහා ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් මගින් තම අමාත්‍යාංශයට අනුබද්ධිත විෂය ක්ෂේත්‍රයට අදාළ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව පවතී. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල යනු

ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ රාජ්‍ය පරිපාලන යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාත්මක කිරීම පමණක් නොව ප්‍රාදේශීය හා ග්‍රාමීය සංවර්ධනයේදී විශාල කාර්ය භාරයක් ඉටු කරන ඉතා වැදගත් රාජ්‍ය ආයතන සමූහයකි.

ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය ප්‍රධාන වශයෙන් පළාත් පාලන ආයතන සතු කාර්යයන් වුවද මෑත කාලීන අත්දැකීම් අනුව පළාත් පාලන ආයතන අභිබවා වීම කටයුතු ඉටු කිරීමට ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල යොදා ගැනීම කැපී පෙනුණි.

4. යහපාලන සන්දර්භයක් තුළ ප්‍රජා සහභාගීත්වය

යහපාලනය යන වදන මෑත කාලයේ ලොකු කුඩා සෑම දෙනන්ගේම මුවග හිරන්තරයෙන්ම රැඳෙන නුරු පුරුදු යෙදුමක් ලෙස සාමාන්‍යකරණය වූ වචනයකි. ඇතැමුන් බොහොම බැරැරැම් ලෙසද, තවත් අය අපහාසයටද , උපහාසයටද මෙම වදන සාමාන්‍ය භාවිතාවේදී යොදන අයුරු මා මෙන්ම ඔබද අත්දැක අතිවාට සැක නැත.

එහෙත් මෙම කුමන අයුරින් හෝ මෙම වදන වහරන බොහෝ දෙනා මෙහි සැබෑ අරුත් පිළිබඳ අවබෝධයකින් යුතුව එසේ කරනවාදැයි යන්න ප්‍රශ්නාර්ථයකි. එබැවින් මෙම වචනය හා එයින් අරුත් ගැන්වෙන සංකල්ප පිළිබඳ දැන හඳුනාගැනීම කානටත් වැදගත් වනු ඇත.

4.1 පාලනය (Governance)

යහපාලනය යන්න ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ බදුදා බදුබැරබිඳු යන වදනේ සිංහල අර්ථ ගැන්වීමයි. නොඑසේනම් යහපත් ආණ්ඩුකරණයයි. යහපාලනය යන සංකල්පය ගැන සාකච්ඡා කිරීමට ප්‍රථම පාලනය හෙවත් ආණ්ඩුකරණය (Governance) යන සංකල්පය හඳුනාගැනීම වැදගත් වේ. පාලනය හෙවත් ආණ්ඩුකරණය මිනිස් ශිෂ්ටාචාරය තරම් පැරණි සංකල්පයකි.

තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියත් එම තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හෝ නොකිරීමේ ක්‍රියාවලියත් ආණ්ඩුකරණය හෙවත් පාලනය ලෙස සරලව හඳුන්වා දිය හැකිය. සංස්ථාමය (Corporate Governance) ප්‍රාදේශීය (Local Governance) දේශීය (National Governance) හෝ ජාත්‍යන්තර (International Governance) ලෙස විවිධ තලවලදී ආණ්ඩුකරණය හෙවත් පාලනය ක්‍රියාත්මක වේ.

ආණ්ඩුකරණය හෙවත් පාලනය යන්න තීරණ ගැනීමේ හා එම තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හෝ නොකිරීමේ ක්‍රියාවලිය හා බැඳුණු සංකල්පයක් බැවින් එම ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ පාර්ශවයන් (Actors of Governance) හා එම ක්‍රියාවලිය තුළ ඇති සැකසුම් හෙවත් ව්‍යුහයන් (Structures) පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීමද අවශ්‍ය වේ.

තීරණ ගැනීමේ හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ විධිමත් හා නොවිධිමත් පාර්ශව සිටිය හැකි අතර, ආණ්ඩුකරණයේ හෙවත් පාලනයේ මට්ටම අනුව එම පාර්ශව වල ස්පර්ෂය වෙනස් වේ. නිදසුනක් ලෙස ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකරණයේ දී, ඉඩම් හිමියන්, ගොවි සංවිධාන, සමූපකාර සමිති, ප්‍රජා පාදක සංවිධාන හා ඒවායේ නියමුවන් ආගමික නායකයින්, දේශපාලන පක්ෂ හා සංවිධාන, මූල්‍ය ආයතන, අධ්‍යාපන හා පර්යේෂණ ආයතන, හමුදා ආදිය විහි පාර්ශව ලෙස හඳුනාගත හැකිය. ජාතික හා අන්තර්ජාතික ආණ්ඩුකරණයේදී මෙම පාර්ශව වල ස්වරූපය තවදුරටත් සංකීර්ණ වනු ඇත.

එසේම තීරණ ගැනීමේ හා තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ ඇති ව්‍යුහයන් ද විවිධ වේ. විධිමත් හා නොවිධිමත් ව්‍යුහයන් තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ ඇත. රටේ ආණ්ඩුකරණයේ තීරණ ගැනීමේ ප්‍රධාන විධිමත් ව්‍යුහයක් ලෙස කැබිනට් මණ්ඩලය හඳුනාගත හැකි අතර, ආණ්ඩුකරණයට ප්‍රබලව බලපාන තීරණ ගන්නා නොවිධිමත් ව්‍යුහයක් ලෙස කුස්සි කැබිනට්ටුව (Kitchen Cabinet) ද ක්‍රියාත්මකය.

4.2 යහපාලනය (Good Governance)

ඉහත ආණ්ඩුකරණය හෙවත් පාලනය ලෙස විග්‍රහ කළ, තීරණ ගැනීමේ හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හෝ නොකිරීමේ ක්‍රියාවලිය තවත් අංශෝපාංග 08 කින් සමන්විතව ක්‍රියාත්මක වන විට එය යහපාලනය හෙවත් යහපත් ආණ්ඩුකරණය ලෙස අරුත් ගැන්විය හැකිය.

අල්ලස, දූෂණය හා නාස්තිය පිටුදකිමින් රටේ පොදු යහපත සඳහා රටේ සම්පත් ප්‍රශස්ථ අයුරින් භාවිතයේ යෙදවීමේ වඩාත් ජනතාවාදී හා මානවවාදී නිවැරදි තීරණ ගැනීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා මෙම අංශෝපාංග 08 ජාත්‍යන්තරව පිළිගෙන ක්‍රියාත්මක කරයි.

4.3 යහපාලනයේ අංශෝපාංග

යහපාලනය අර්ථවත් වන්නේ මෙහි පහතින් විස්තර කරන අටවැදෑරුම් අංශෝපාංග හැකිතාක් දුරට ක්‍රියාත්මක වන විට බව වටහා ගැනීම ඉතාම වැදගත් වේ.

රූපය 1

4.3.1 නීති රීති අනුගමනය කරන

- අපකෂපාතී සාධාරණ නීතියේ රාමුව
- මානව හිමිකම්වල ආරක්‍ෂාව (විශේෂයෙන් කුඩා ජනවර්ගවලට)
- ස්වාධීන අධිකරණ පද්ධතිය හා අපකෂපාත අදූෂිත පොලිස් සේවය
- සියළුම ආයතනික සැකසුම් හා ක්‍රියාවලීන් නීතියට යටත් විය යුතුය යන පිළිගැනීම.
- ස්වාධීන කොමිෂන් සභා ඇතිවන අයුරින් ව්‍යවස්ථා පැනවීම මෙම ගුණාංගය සුරැකීමට ඉවහල් වනු ඇත.

4.3.2 විනිවිද භාවය

- තීරණ ගැනීම හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම නීති හා රෙගුලාසි අනුවම සිදුවන බව තහවුරු කිරීම.
- විනිවිද භාවය හිඳහස් තොරතුරු සංසරණය මත පදනම් වූ සංකල්පයකි.
- යෝජිත තොරතුරු පහත විනිවිද භාවය පිළිබඳ මහජන සහභාගීත්වය පුළුල් කරනු ඇත.

4.3.3 ප්‍රතිචාරිතාවය

- සියළු ආයතනික සැකසුම් හා ක්‍රියාවලීන් අදාළ සියළුම පාර්ශවයන්ගේ ඉල්ලීම්වලට අවංකව සාධාරණ කාලයක් තුළ වඩාත් සුදුසු ප්‍රතිචාර ලබාදීම කළ යුතු බව
- විය ජනතාවගේ අවශ්‍යතාවයන් වෙනුවෙන් පෙනී සිටින නායකයන්ගේ හා රාජ්‍ය සේවකයින්ගේ වගවීම මැනිය හැකි මිණුමක් ලෙසද ගත හැක.
- රාජ්‍ය සේවයට 2008 වසරේ හඳුන්වා දුන් පුරවැසි/සේවාරාහි ප්‍රඥප්තිය මෙම සංකල්පයට ප්‍රායෝගික හිඳසුනකි.

4.3.4 සියළු මත ගරු කරන

- යහ පාලනය තුළින් විවිධාකාර වූ මත ඔස්සේ සියල්ලන්ටම එකඟ විය හැකි ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාදාමයන්ට හැකි පමණ අනුකූල වූ ඒකමතිකත්වයකට ඒම සඳහා යොමු කරවයි.
- ජන සමාජයේ චේතිහාසික, සංස්කෘතික හා සමාජීය සංදර්භයන් මනාව තේරුම් ගැනීම තුළින් මෙම තත්වයට ළඟා විය හැකියි.
- ව්‍යවස්ථාදායක සභාව ඇතුළු ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිසංස්කරණ වඩාත් ඵලදරන්නේ මෙම සංකල්පය අරුත් ගන්වෙන විටදීය.

4.3.5 අපකෂපාති හා සැවොම ඇතුළත්

- ප්‍රධාන ධාරාවේ සමාජ ප්‍රවාහය තුළ සැමට සමාන අවස්ථාවන් හා කිසිවෙකු වැඩිත් අත් නොහැරීමයි.
- කිසිදු හේදයකින් තොරව සියළුම දෙනා තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ කර ගැනීමයි.
- වඩාත් ප්‍රජාතාන්ත්‍රවාදී මැතිවරණ ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම, මානව හිමිකම් බලගැන්වීම මෙම සංකල්පය අර්ථගන්වයි.

4.3.6 කාර්යක්ෂම හා සපලදායී

- ක්‍රියාවලීන් හා ආයතනික සැකසුම්වල ප්‍රතිඵලය ජනතාවගේ සැබෑ අවශ්‍යතාව ඉටුවන සඵලදායී ඒවා විය යුතුයි.
- කාර්යක්ෂමතා සංකල්පය මගින් ස්වාභාවික සම්පත් අනාගතයටද වෙන්කරමින් සිදුකරන තීරසාර භාවිතය හා පරිසරයේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ අදහස් කරයි.

- රටක අනාගත දැක්ම, රටේ විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍ර අරභයා ජාතික ප්‍රතිපත්ති ඇති කිරීම, දීර්ඝ කාලීන සැලසුම් ආදිය මෙම සංකල්පයේ ප්‍රායෝගික භාවිතා වේ.

4.3.7 වගවීම

- රජයේත්, පෞද්ගලික අංශයේත් වෙනත් සංවිධාන වලත් තීරණ ගන්නන් විසින් අදාළ තීරණ සම්බන්ධව මහජනතාවට, අදාළ ආයතනවලට හෝ සම්බන්ධ අනෙකුත් පාර්ශවයන්ට වගවිය යුතුය. (අවසන් ප්‍රතිඵලය කෙසේ වුවත් තීරණය තමන්ගේ බව පිළිගැනීම)
- මෙලෙස වගවීම අදාළ සංවිධානයේ අභ්‍යන්තර තීරණයක් ද බාහිරයට බලපාන තීරණයක්ද යන්න මතත් වෙනස්වේ.
- විනිවිදභාවය හා නීතියේ ආධිපත්‍යය නොමැතිව වගවීම අසම්පූර්ණ වේ.
- යෝජිත විගණන පනත වගවීම පිළිබඳ ස්ථාපිත කිරීමට අදාළ සාධනීය පියවරකි.

4.3.8 සහභාගීත්වය

- සෑම කාන්තාවකටම හා පිරිමියෙකුටම තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ වීමට අයිතියක් තිබිය යුතුය.
- මෙය සෘජුවම හෝ නීත්‍යානුකූල ආයතනික සැකසුමක් මත සිදුවිය හැකිය.
- සහභාගීත්වය පුළුල්ව ගත් කල සංවිධානය වීමේ හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස මත පදනම් ව ඇත.
- සංවිධිත සිවිල් සමාජය
- සර්ව ජන ඡන්ද බලය රටේ සියළු දෙනා පාලනයට සහභාගී වන එක් අවස්ථාවකි.

5. ප්‍රජා සහභාගීත්වය

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී "සහභාගීත්වය" ඉතා වැදගත් සංකල්පයකි. යහපාලනයේ අංගෝපාංග හා සසැඳීමේදී ප්‍රජා ව්‍යාපෘතියක සාර්ථකත්වය හෝ අසාර්ථකත්වය තීරණය වීමේලා තීරණාත්මක සාධකය ප්‍රජාව අදාල ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවලියට දක්වන සහභාගීත්වයේ ස්වරූපය හෝ මට්ටම බව ප්‍රායෝගික සත්‍යයකි. ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ මට්ටම අනුව ප්‍රජා ව්‍යාපෘතියේ පාලනය හිමි වන්නේ කාටද යන්න තීරණය වේ. එනම් බාහිර පාර්ශවයේ පාලනයද නැතහොත් ප්‍රජාවගේ පාලනයද යන්නයි.

5.1 බාහිර පාර්ශවයන්ගේ පාලනය හා ප්‍රජාවගේ පාලනය

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රජාව දක්වන සහභාගීත්වයේ මට්ටම මත, අදාළ ව්‍යාපෘතිය ප්‍රජාවගේ පාලනයට නතු වූවක් ද, නැතහොත් බාහිර පාර්ශවයේ පාලනයට නතු වූවක් ද යන්න තීරණය වේ.

5.1.1 බාහිර පාර්ශවයේ පාලනය

ග්‍රාමීය ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අදාළ ව්‍යාපෘති තෝරා ගැනීම, සැලසුම් කිරීම, ඇස්තමේන්තු කිරීම, අරමුදල් සම්පාදනය, ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය සහ පසු විපරම් කිරීම හා හඬන්නුව ආදී පියවරයන්හිදී අදාළ ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභ සෘජුව භුක්ති විඳින ප්‍රජාවට පරිභාහිර රාජ්‍ය, පුද්ගලික හෝ රාජ්‍ය නොවන පාර්ශවයන් මුළුමනින්ම හෝ වැඩි වශයෙන් මැදිහත් වන්නේ නම් එවැනි ප්‍රජා ව්‍යාපෘති භාහිර පාර්ශවයන් පාලනය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රජාවගේ අවම සහභාගීත්වය සහිත ව්‍යාපෘති බව හඳුනාගත හැකිය. මෙකී තත්වය ප්‍රජා සංවර්ධනයේදී වර්තමානයේ අපේෂිත තත්වය නොවන අතර, බාහිර පාලනය යටතේ ක්‍රියාත්මක ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල තිරසාර පැවැත්ම පිළිබඳ ගැටලු ඇතිවිය හැක.

රූපය 2

බාහිර පාලනය යටතේ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී

1. ව්‍යාපෘති තෝරා ගැනීම පහසුවිය හැක. එහෙත් ප්‍රජාවට වඩාත් අවශ්‍ය ප්‍රමුඛ ව්‍යාපෘතිය මග හැරියාමේ අවස්ථාව වැඩිය.
2. ප්‍රජාවට අවශ්‍ය ව්‍යාපෘතිය හඳුනාගත්තද, එය සැලසුම් කිරීමේදී හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අප ප්‍රජාවගේ අදහස් මග හැරී යන බැවින් ව්‍යාපෘතියේ අවසාන අරමුණු ඉටු නොවේ.
3. ප්‍රජාව තමන් ව්‍යාපෘතියේ හිමිකරුවන් හෝ භාරකරුවන් ලෙස සිතනවාට වඩා කුලී කරුවන් හෝ පිටස්තරයන් වීමට ඇති හැකියාවන් වැඩිය.
4. අරමුදල් හා සම්පත් නාස්තිය හා දූෂණය ඉහළ අගයක් ගනී.
5. ව්‍යාපෘතියේ ගුණාත්මක ප්‍රමිතිය අඩුවේ.
6. ව්‍යාපෘතියේ ආරක්‍ෂාව හා නඩත්තුවද බාහිර පාර්ශවයන්ටම කිරීමට සිදුවේ.
7. ව්‍යාපෘතිය කල්පැවැත්ම අඩුය.

5.1.2 ප්‍රජාවගේ පාලනය

ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති තෝරා ගැනීම, සැලසුම් කිරීම, ඇස්තමේන්තු කිරීම, අරමුදල් සම්පාදනය, ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය පසු විපරම් කිරීම, නඩත්තුව හා ආරක්ෂාව ආදී සියලු කාර්යන් අදාළ ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභී මහජනතාව විසින් මුළුමනින්ම හෝ වැඩිවශයෙන් සිදු කරන්නේ නම් ඒවැනි ව්‍යාපෘති ප්‍රජාවගේ පාලනය යටතේ සිදුවන ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ලෙස හඳුනාගත හැකිය. වෙනත් වචන වලින් ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් ඒකී ව්‍යාපෘති සඳහා ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහිත සඳහා ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

රූපය 3

ප්‍රජාවගේ පාලනය යටතේ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී

1. ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා මත වඩාත් අත්‍යවශ්‍ය ව්‍යාපෘතිය හඳුනාගත හැකිවීම.
2. ප්‍රජාවගේ අදහස් හා සිතැඟි අනුව ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමට හැකිවීම.
3. ප්‍රජාව ව්‍යාපෘතියේ කුලී කරුවන් හෝ සිරකරුවන් නොව ව්‍යාපෘතියේ හිමිකරුවන් හා භාරකරුවන් බවට පත් වීම.
4. අරමුදල් හා සම්පත් උපරිම ලෙස උපයෝජනය වීම සහ නාස්තිය දූෂණය ඉතා අවම වීම.

5. ව්‍යාපෘතියේ ගුණාත්මක ප්‍රමිතිය හා නිමැවුම ඉහළ යාම.
6. ව්‍යාපෘතියේ ආරක්‍ෂාව හා හඬක්කුව ප්‍රජාව විසින්ම සිදු කරයි.
7. ව්‍යාපෘතිය දිගුකල් පවතී.
8. පොදු අරමුදල් හා පොදු දේපළ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ මතය සමාජගතවී තහවුරු වේ.

5.2 ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ විවිධ මට්ටම්

යම්කිසි ප්‍රජා ව්‍යාපෘතියක් භාහිර පාර්ශවයන්ගේ පාලනයට හෝ ප්‍රජාවගේ පාලනයට නතු වන්නේ ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ මට්ටම හෝ ස්වරූපය අනුවයි. ඒ සඳහා ප්‍රජාවගේ සහභාගීත්වය සිදුවන ආකාරය හඳුනාගැනීම වැදගත්ය.

රූපය 4

5.2.1. අක්‍රීය නාමික සහභාගීත්වය

ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභී ජනතාව ව්‍යාපෘති රැස්වීමට සහභාගී වීම, ව්‍යාපෘති නිලධාරීන්ගේ අදහස් වලට සවන් දීම, අවසානයේ අත්පොළසන් දී පිටව යාම මෙම මට්ටමේ දී ප්‍රජා සහභාගීත්වය ලෙස හඳුනා ගැනේ. මෙය ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ ඉතාම දුර්වල මට්ටම වන අතර, භාහිර පාර්ශවය ව්‍යාපෘතියට අදාල සියලු තීරණ ගෙන ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කරයි.

5.2.2. තොරතුරු සැපයීම තුළ සහභාගීත්වය

ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභී ජනතාව යම් කිසි ප්‍රශ්ණාවලියකට පිළිතුරු සැපයීම තුළින් නිශ්චිත තොරතුරු ප්‍රමාණයක් ලබාදීමෙන් ව්‍යාපෘති කටයුත්තට දායක වීම මගින් තම සහභාගීත්වය ලබාදීම මෙහිදී සිදුවේ. එම තොරතුරු සලකා බැලීමට ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම බැඳී නැති අතර, හාහිර පාර්ශවයන්ගේ පාලනය ප්‍රබලව පවතී. මෙයද ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ දුර්වල අවස්ථාවකි.

5.2.3. උපදෙස් ලබාදීම තුළ සහභාගීත්වය

ප්‍රතිලාභී ජනතාව මුණ ගැහෙන යම් අවස්ථාවකදී ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම විසින් තෝරාගත් ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය පිළිබඳ තම අදහස් හා යෝජනා දැක්වීම තුළින් දායක වීමට ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම් විසින් ප්‍රතිලාභී ජනතාවට අවස්ථාව ලබාදේ. මෙහිදී ප්‍රශ්ණ හා විසඳුම් හඳුනා ගැනීම හාහිර විශේෂඥයන් විසින් සිදුකරන අතර, මහජනතාවගේ අදහස් මත අදාළ තීරණ වෙනස් වීමටද ඉඩ ඇත. එහෙත් තව දුරටත් ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධව බාහිර පාර්ශවයේ පාලනය ප්‍රබලයි.

5.2.4. ද්‍රව්‍යමය දිරිගැන්වීම උදෙසා සහභාගීත්වය

මෙහිදී ආහාර, මුදල්, හෝ වෙනත් ආකාරයේ දිරි ගැන්වීම් සඳහා මහජනතාව සිය සම්පත් හෝ ශ්‍රමය ව්‍යාපෘති සඳහා යොදවයි. ව්‍යාපෘතිය අවසානයේ පොදුවේ ප්‍රජාවට වන ප්‍රතිලාභය පිළිබඳ කල්පනා කර ව්‍යාපෘතියට දායක වනවා නොව ව්‍යාපෘති කටයුතු වලට දායක නොවීම නිසා තමාට සිදුවිය හැකි ආර්ථික පාඩු පිළිබඳ සලකා සහභාගීත්වය ලබා දීමට බාහිර පාර්ශව විසින් ප්‍රජාව පොළඹවන අවස්ථාවක් ලෙස මෙම සහභාගීත්ව මට්ටම සැලකිය හැක.

ගම තුළ සිදු කරන මාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියේ කටයුතු වලට ශ්‍රමයෙන් දායක නොවුන හොත් සමෘද්ධි සහනාධාරය නතර කරන බවට කරන බලපෑම මත ව්‍යාපෘතියට සිය ශ්‍රමය ලබාදීම මේ සඳහා වන මෑත කාලීන හොඳම නිදසුනකි. බොහෝ අවස්ථාවලදී මෙය නියම සහභාගීත්වය ලෙස සැලකීමට පෙළඹී ඇතත් අදාළ බලපෑම හෝ දිරිගැන්වීම නතර වූ විට ප්‍රජා සහභාගීත්වය නතර වන අතර, ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධ පුළුල් වගකීමක් ප්‍රජාවට නොමැත. කෙසේ වෙතත් ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධ බාහිර පාර්ශවයේ පාලනය යටපත් වී ප්‍රජාවගේ

පාලනයට ව්‍යාපෘතිය නතු වීමට පටන් ගන්නේ අවම වශයෙන් මෙම සහභාගීත්ව මට්ටමේ සිට වීම කැපී පෙනේ. (රූපය 3 බලන්න)

5.2.5. ක්‍රියාකාරකම් හා බැඳුණු සහභාගීත්වය

භාහිර පාර්ශවයන් තීරණය කරන ලද ව්‍යාපෘති අරමුණු සාර්ථක කර ගැනීමට ප්‍රජාව විවිධ කණ්ඩායම් ලෙස එකමුතුව වී වී කණ්ඩායම් ශ්‍රමය, ආහාර, උපකරණ හෝ අමුද්‍රව්‍ය ආදී විවිධ අයුරින් දායක වෙමින් ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහභාගී වීම මෙම අවස්ථාවේදී සිදුවේ.

මෙම තත්වය ව්‍යාපෘතියක මුල් අවස්ථාවේදී (එනම් සැලසුම) නොව ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී බොහෝ විට භාහිර පහසු කරන්නන්ගේ උනන්දුව මත ඇතිවේ. එහෙත් මෙම මට්ටමේදී භාහිර පාර්ශවයට වඩා ප්‍රජාවගේ පාලනයට ව්‍යාපෘතිය නතු වන්නට පටන්ගනී.

5.2.6. අන්තර් ක්‍රියාකාරී සහභාගීත්වය

මෙම අවස්ථාවේදී ව්‍යාපෘති අවශ්‍යතා හඳුනාගැනීම, සැලසුම් සකස් කිරීම, ප්‍රජා සංවිධාන පිහිටුවීම හා වී මගින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම වැනි කාර්යයන් හිදී ප්‍රජාව උදෙසාගෙන් හා ස්වේච්ඡාවෙන් සහභාගී වී කටයුතු කරයි. එහෙත් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් වලින් වැඩි ප්‍රතිශතයක් භාහිර පාර්ශවයන්ගෙන් ලබා ගනී. ව්‍යාපෘති අවශ්‍යතා සපුරාගැනීම සඳහා පමණක් නොව ප්‍රජා අයිතිවාසිකමක් ලෙස සහභාගීත්ව සංකල්පය අර්ථ ගැන්වෙන පරිදි කටයුතු කිරීමට මෙහිදී ප්‍රජාව පෙළඹේ. ප්‍රජාවගේ පාලනය ඉස්මතුව පවතී.

5.2.7. පූර්ණ සහභාගීත්වය හෙවත් ස්වයං සජීවීකරණ මට්ටම

ප්‍රජාව සත්‍ය වශයෙන් බල ගැන්වෙන්නේ පූර්ණ සහභාගීත්ව මට්ටමේදීය. බාහිර බලපෑම් වලින් තොරව පවත්නා රටාව වෙනස් කිරීමට ප්‍රජාව ස්වයංව සංවිධානය වී ඒකාබද්ධව කටයුතු කරයි. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ගත් කල ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීමේ සිට පසු විපරම හා නඩත්තුව දක්වා සියලු කාර්යයන් වලදී ප්‍රජාවගේ පාලනය පවතී.

අවශ්‍ය තාක්ෂණික උපදෙස් ලබා ගැනීම, සංවිධාන ලියා පදිංචිය වැනි

කටයුතු සඳහා හාහිර අංශ සමග සම්බන්ධ වේ. අරමුදල් ප්‍රජාව විසින්ම සම්පාදනය කරන අතරම, නොවිසේනම් අරමුදල් සපයන ආයතන වෙත පුළුල් බලපෑමක් සිදුකර අවශ්‍ය අරමුදල් සම්බන්ධීකරණය කර ගනු ලැබේ. අරමුදල් හාහිරින් ලබා ගත්තද ඒවා භාවිතා කරන ආකාරය පිළිබඳ ප්‍රජාව පාලනයක් තබා ගනී.

6. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

පොදු අරමුදල් භාවිතා කොට ප්‍රජා පාදක ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම විවිධ ආයතන විසින් විවිධ අයුරින් සිදු කරනු ලබයි. විශේෂයෙන් ග්‍රාමීය මට්ටමේ රාජ්‍ය ආයතන ප්‍රජා පාදක ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ක්‍රම කිහිපයක් පහත පරිදි සාකච්ඡා කළ හැක.

6.1. සෘජු ශ්‍රම පදනමින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

ප්‍රාදේශීය සභා, නගර සභා, මහා නගර සභා වැනි පළාත් පාලන ආයතනවලට මෙන්ම මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය වැනි රාජ්‍ය ආයතන වලට මෙම ක්‍රමය පහසුවෙන් අනුගමනය කළ හැකිය. කොන්ත්‍රාත්තුව ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය ඇස්තමේන්තුවක් සකස් කිරීමට කටයුතු කර, එම ද්‍රව්‍ය බාහිර ආයතන වලින් මිළ ගණන් කැඳවා මිළදී ගෙන, තම ආයතනයේ ශ්‍රමය (පුහුණු හා නුපුහුණු) භාවිතා කොට ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීම මෙම ක්‍රමයේදී සිදු කරනු ලබයි. ග්‍රාමීය මාර්ග සංවර්ධනය, කුඩා ගොඩනැගිලි ඉදි කිරීම වැනි ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති මෙම අයුරින් බහුලව ඉටු කරනු ලබන්නේ පළාත් පාලන ආයතන විසිනි. එහෙත් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, ප්‍රාදේශීය ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථාන වැනි රාජ්‍ය ආයතන විසින් මෙම ක්‍රමය භාවිතා කරන්නේ නම් ඔවුන් ද්‍රව්‍ය ඇස්තමේන්තුවේ ද්‍රව්‍ය මෙන්ම ශ්‍රමය ද භාහිරින් මිළදී ගෙන කටයුතු කළයුතුය.

මෙම ක්‍රමයේ ඇති විශේෂ වාසිය වන්නේ ව්‍යාපෘතිය සඳහා වන ද්‍රව්‍ය හා ශ්‍රම පිරිවැය පමණක් වැයවීමත්, බාහිර පාර්ශවයකට ලාභාංශ ලෙස මුදලක් වෙන් නොකිරීමත් නිසා ව්‍යාපෘති පිරිවැය අවම කර ගත හැකි වීමයි.

පුහුණු හා නුපුහුණු ශ්‍රමය සඳහා රජයේ සම්මත මිළ ගණන් වෙළඳපොල මිළ ගණන් සමඟ සැසඳීමේදී ඉතා අවම වීම හා කොන්ත්‍රාත්තුව ඉටු කිරීමේ වගකීම මුළුමනින්ම ආයතනය මත පැටවෙන බැවින් මෙම ක්‍රමය බහුලව යොදා නොගනී.

6.2. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය අනුගමනය කර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

2006 රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය මගින් පෙන්වා දී ඇති උපදෙස් අනුගමනය කර අදාළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සුදුසු කොන්ත්‍රාත් කරු, විවෘත මිල ගණන් කැඳවා තෝරා ගැනීම මෙම ක්‍රමයයි. මෙම ක්‍රමය ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ඕනෑම ආයතනයකට ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අතර, ආදායම් කොන්ත්‍රාත්කරු අපේක්ෂා කරන ලාභ ප්‍රතිශතය ව්‍යාපෘතියට එකතුවීමෙන් ව්‍යාපෘති පිරිවැය ඉහළ යා හැක. එසේම කොන්ත්‍රාත්කරුවකු තෝරා ගැනීමට ප්‍රසිද්ධ ලංසු කැඳවීමට (පුවත්පත් දැන්වීම් මගින්) සිදුවිය හැකිය. බාහිර කොන්ත්‍රාත්කරුවකු විසින් ව්‍යාපෘතිය සිදු කරන බැවින් එහි උපරිම ඵලදායීතාව සඳහා කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිනමනු ලබන ආයතනය මගින් ව්‍යාපෘතිය නිරන්තරයෙන් අධීක්ෂණය කළ යුතුය. ව්‍යාපෘතිය ඉටු කිරීම සඳහා (ICTAD ආයතනයේ වැනි) ලියාපදිංචි කොන්ත්‍රාත්කරුවකු තෝරාගත හැකි වීමත් කොන්ත්‍රාත්තුව සඳහා ගතවන කාලය අඩුවීමත් වාසියක් වේ.

ප්‍රසිද්ධ ලංසු කැඳවා කොන්ත්‍රාත්කරුවන් තෝරා ගැනීමට හැමවිටම අපහසු බැවින් කොන්ත්‍රාත් පිරිනමන ආයතනයට වාර්ෂිකව සුදුසුකම් සහිත කොන්ත්‍රාත්කරුවන් ලියාපදිංචි කර ගැනීමෙන් ඔවුන් අතර සීමිත මිල ගණන් කැඳවා කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිනැමීමට සුදුසු කොන්ත්‍රාත්කරුවකු තෝරා ගෙන කොන්ත්‍රාත් පිරිනැමිය හැකිය.

ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන වැඩසටහන 2016 යටතේ සෑම ග්‍රාම නිලධාරී වසමකම ඉටු කිරීමට යෝජිත ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සියල්ල ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයන් යටතේ එන විධි විධාන වලට අනුව ඉටු කල යුතු බවට ජාතික ප්‍රතිපත්ති හා ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ගේ 2016.03.24 දිනැති අංක 02/2016 දරණ චක්‍රලේඛය මගින් නියම කර ඇත.

6.3. ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සඳහා සෘජු කොන්ත්‍රාත් පැවරීමේ ක්‍රමය

2006 රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 3.9.1 වගන්තිය ප්‍රකාරව රාජ්‍ය මුදල් වකුලේඛ අංක 01/2012 මගින් ලබා දී ඇති උපදෙස් පරිදි මෙම ක්‍රමය ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතන විසින් බහුලව යොදා ගනී.

ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන වැඩසටහන 2016 යටතේ සෑම ග්‍රාම නිලධාරී වසමකම ඉටු කිරීමට යෝජිත ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සියල්ල ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයන් යටතේ එන විධි විධාන වලට අනුව ඉටු කල යුතු බවට ජාතික ප්‍රතිපත්ති හා ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ගේ 2016.03.24 දිනැති අංක 02/2016 දරණ වකුලේඛය මගින් නියම කර ඇති බැවින් 2016 වසරේ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සෘජු කොන්ත්‍රාත් ක්‍රමයට ප්‍රජා පාදක සංවිධාන මගින් ඉටු කරවා ගැනීමට හැකියාවක් නොමැත.

6.3.1 2006 රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 3.9.1 වගන්තිය

“ව්‍යාපෘතියක තිරසාරත්වය පිළිබඳ අවශ්‍යතාවය මත හෝ යම් හඳුනාගත් භූගෝලීය ප්‍රදේශයක රැකියා අවස්ථා ඇති කිරීම වැනි විශේෂිත සමාජ අරමුණු ඉටුකරවා ගැනීම සඳහා දේශීය/පළාත්බද ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සහභාගීකරවා ගැනීම සුදුසු වේ.”

6.3.2 ප්‍රජා පාදක සංවිධාන

යම් නිශ්චිත භූගෝලීය සීමාවක් තුළ ජීවත්වන යම් සමානතාවයන් සහිත ප්‍රජා කණ්ඩායම් එක්ව, නිශ්චිත අරමුණක් ඉටු කර ගැනීම සඳහා පිහිටුවාගෙන රජයේ අනුබද්ධිත ආයතනයක නීත්‍යානුකූලව ලියාපදිංචි කර ඇති සමිති සමාගම් හෝ සංවිධාන ප්‍රජා පාදක සංවිධාන ලෙස හඳුනාගත හැක.

නිදසුන්

- ග්‍රාම සංවර්ධන සමිති
- ගොවි සංවිධාන
- ගැමි දිරිය මහජන සමාගම්

මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් විසින් 2012.01.05 දින නිකුත් කරන ලද රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛ අංක: 01/2012 අනුව කොන්ත්‍රාත් පිරිනමන ආයතනයේ ප්‍රධානියා සහ ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා විසින් නම් කරනු ලබන නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත ත්‍රිපුද්ගල කමිටුවක් මගින් මෙහි අංක 6.3.3 යටතේ සඳහන් කර ඇති සුදුසුකම් පරීක්ෂාකර සනාථ කිරීමෙන් අනතුරුව පහත සඳහන් ප්‍රජා පාදක සංවිධාන වෙත ඉදිකිරීම් වැඩ කොන්ත්‍රාත්තු පැවරිය හැකිය.

- I. සමෘද්ධි බලකායන්/සමෘද්ධි සමිති
- II. විවිධ සේවා සමුපකාර සමිති
- III. සමුපකාර කමිකරු සමිති (කමිකරු සේවා සඳහා පමණක්)
- IV. ග්‍රාම සංවර්ධන සමිති
- V. පාසල් සංවර්ධන සමිති (බල සීමා ප්‍රදේශයට අදාළව පාසල් පරිශ්‍රයෙහි ක්‍රියාත්මක)
- VI. අනුමත ගොවි සංවිධාන
- VII. ග්‍රාමෝදය මණ්ඩල සහ ප්‍රජා සංවර්ධන සමිති (පළාත් පාලන ක්ෂේත්‍රයේ සංවර්ධන කටයුතු වලට දායක වන්නා වූ සමිති)
- VIII. ගැමි දිරිය මහජන සමාගම්
- IX. සහාධිපත්‍ය කළමණාකරන අධිකාරිය යටතේ ලියාපදිංචි කරන ලද සහාධිපත්‍ය කළමනාකරණ සංස්ථා
- X. විභාරස්ථ කාර්ය සාධන සමිති (ස්වකීය විභාරස්ථාන හා දහම් පාසල් පරිශ්‍රයන්හි ක්‍රියාත්මක)
- XI. විභාරස්ථ දායක සභා (ස්වකීය විභාරස්ථාන හා දහම් පාසල් පරිශ්‍රයන්හි ක්‍රියාත්මක)
- XII. සමාජ සේවා අමාත්‍යාංශය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ජාතික වැඩිහිටි ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි ග්‍රාමීය වැඩිහිටි කමිටු
- XIII. ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයාට සෘණිමකට පත්විය හැකි දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීන් විසින් හඳුනාගන්නා ප්‍රජා සංවිධාන

6.3.3 ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රජා පාදක සංවිධාන තෝරා ගැනීමේදී සලකා බලන සුදුසුකම්

රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛ අංක : 01/2012 **අනුව ඉහත කී කමිටුව** විසින් පහත ලිපි ලේඛන පරීක්ෂා කර යෝග්‍යතාව සමාලෝචනය කිරීමෙන් අනතුරුව සුදුසු ප්‍රජා පාදක සංවිධාන තෝරාගත හැක.

- i. බැංකු ප්‍රකාශ සහ අයිරා පහසුකම් අනුමත කරන සමාජීය බැංකු, සමුපකාර බැංකු හෝ ග්‍රාමීය බැංකු වැනි මූල්‍ය ආයතන විසින් බැංකු සහ මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ඇති බව සනාථ කරන ලිපි ලේඛන
- ii. සමාන වැඩ පිළිබඳව පෙර පළපුරුදුකම් වලට දායක වී ඇති බවට අදාළ සහතික හෝ ඉටු කර ඇති වැඩ පිළිබඳ මෙන්ම ඒවායේ ප්‍රමිතීන් පිළිබඳ සෑහීමකට පත්විය හැකි සාක්ෂි
- iii. අවුරුද්දකට පෙර පිරිනමන ලද නමුත් අසම්පූර්ණ කොන්ත්‍රාත් අතුව වල ඉකුත් වසර තුළ ඔවුන්ට පිරිනමන ලද කොන්ත්‍රාත් වැඩ පිළිබඳව අදාළ සමිතිය හිකුත් කර ඇති ප්‍රකාශයක් (කොන්ත්‍රාත් නාමය, ස්ථානය, සේවා දායක, කොන්ත්‍රාත්තුවේ වටිනාකම සහ වර්තමාන තත්වය)
- iv. අදාළ කාර්යය උප කොන්ත්‍රාත් නොදෙන බවට සමිතියෙන් හිකුත් කල ප්‍රකාශයක් (උප කොන්ත්‍රාත් වල යෙදුනහොත් විවැනි සමිති/සංවිධාන අසාධු ලේඛනගත කළ යුතුය)

6.3.4 ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සඳහා කොන්ත්‍රාත් පිරිනැමීමේදී සලකා බලන කරුණු

රාජ්‍ය මුදල් වකුලේඛ අංක 01/2012 අනුව, සෘජු කොන්ත්‍රාත් පැවරීමකදී නම්,

- 1. පවරනු ලබන කොන්ත්‍රාත්තුව ප්‍රජා පාදක සංවිධානයේ/සමිතියේ /බල ප්‍රදේශයේ විය යුතුය.
- 2. කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිනමන අවස්ථාවේදී අදාළ ප්‍රජා පාදක සංවිධානය කොන්ත්‍රාත් 03 කට වඩා වැඩි කොන්ත්‍රාත් ප්‍රමාණයක නිරත වී නොසිටිය යුතුය. (දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරයාගේ අනුමැතිය ඇතිව විශේෂ අවස්ථාවලදී කොන්ත්‍රාත් 03 කට වැඩි ප්‍රමාණයකට ඉඩ ලබාදිය හැකිය.)
- 3. 3.කොන්ත්‍රාත් පිරිනමන ආයතන ප්‍රධානියා හෝ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා කොන්ත්‍රාත් කටයුතු මනාව සිදුකරන බව අධීක්ෂණය කිරීමට වැඩ පිළිවෙලක් යෙදීමට වගබලා ගත යුතුය.
- 4. එක් කොන්ත්‍රාත්තුවකට උපරිම වටිනාකම රු. මිලියන දෙකක් නොඉක්මවිය යුතුය.

7. ප්‍රජා පාදක සංවිධාන මගින් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම

ප්‍රජා පාදක සංවිධාන සඳහා සෘජුවම ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය පැවරීම හෝ ප්‍රජා පාදක සංවිධාන අතරින් තරඟකාරීව මිළ ගණන් කැඳවා තෝරාගත් ප්‍රජා පාදක සංවිධානයකට ව්‍යාපෘතිය පැවරීම හෝ මගින් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.

භාණ්ඩාගාර ලේකම් විසින් හිකුත් කළ 2012.01.05 දිනැති රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛ 01/2012 හා ඊට අනුබද්ධව විවිධ අමාත්‍යාංශ විසින් ආරම්භ කරන ලද ග්‍රාම සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම අරභයා හිකුත් කළ චක්‍රලේඛ හා පොදු උපදෙස් පරිශීලනය කිරීමේදී පැහැදිලි වන පොදු සාධකය වන්නේ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති වඩාත් ජනතා සහභාගීත්වයකින් සිදුකිරීමට රජය අරමුණු කර ඇති බවයි.

විශේෂයෙන් ඉහත 5.2 හි විස්තර කරන සහභාගීත්ව මට්ටම් අතරින් 5 වන මට්ටම වනම් ක්‍රියාකාරකම් හා බැඳුණු සහභාගීත්ව මට්ටමේ සිට 7 වන මට්ටම වන ස්වයං සජීවීකරණ මට්ටම දක්වා වඩාත් ප්‍රජා පාලනයකින් යුත් ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිකරණයක් රජය අපේක්ෂා කරයි. එහෙත් ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය තුළ එම අරමුණ වී අපේක්ෂිත අයුරින්ම සඳහා වශයෙන් ඉටු නොවන බව ප්‍රායෝගික සත්‍යයකි.

සමහර ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළ අපේක්ෂිත තත්වය හා ප්‍රායෝගික තත්වය අතර පරතරයක් පවතී. එම පරතරය අඩුවී ප්‍රායෝගික තත්වය අපේක්ෂිත තත්වයට ආසන්න වනවා වෙනුවට අපේක්ෂිත තත්වයෙන් අත් වීමක් ක්‍රමිකව සිදුවන බව වර්තමානයේ විද්‍යමාන වන කණගාටුදායකම තත්වය බව කිව යුතුමය.

7.1 ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ඉටුකිරීමේදී අපේක්ෂිත තත්වය හා ප්‍රායෝගික තත්වය අතර පරතරයන් ඇතිවන අවස්ථා

7.1.1 ප්‍රජා ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීම

අපේක්ෂිත තත්වය

ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීමේ සිට සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය, පසුපරම්, කළමනාකරණය හා නඩත්තුව යන සියලුම අදියරයන් සඳහා ප්‍රජාවගේ සෘජු දායකත්වය ලැබෙන ප්‍රජාවට වඩාත් අවශ්‍ය ව්‍යාපෘති අතුරින් ප්‍රමුඛතා අනුපිලිවෙලින් ප්‍රජාවට අත්‍යවශ්‍ය ව්‍යාපෘතිය හඳුනාගත යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ. විසේ හඳුනාගන්නා ව්‍යාපෘතිය සඳහා ආගමික නායකයින්, ප්‍රාදේශීය දේශපාලන නියෝජිතයින්, ප්‍රජා මූල සංවිධාන වල නායකයින්, ස්වේච්ඡා සංවිධාන වල නියෝජිතයන්, ග්‍රාමීය මට්ටමේ සියලු රාජ්‍ය (කෙණ්ත්‍ර) නිලධාරීන්ගේ නිර්දේශ ලබාගෙන ප්‍රාදේශීය ලේකම් විසින් දිස්ත්‍රික් ලේකම් වෙත අනුමැතියට යොමුකළ යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ. විශේෂයෙන් ව්‍යාපෘති පිරිවැයෙන් 25% ක උපරිම ප්‍රජා දායකත්වයක් ලබාගැනීම කෙරෙහිද සැලකිලිමත් වේ.

ප්‍රායෝගික තත්වය

ග්‍රාම නිලධාරී වසම් මට්ටමින් සිටින සංවර්ධන නිලධාරීන් අපේක්ෂිත පරිදි ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතාවයන් අනුපිලිවෙලින් පෙලගස්වනු ලැබුවද, ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය දේශපාලන බලය හොඳවන දේශපාලන නියෝජිතයන්ගේ ආශීර්වාදය මත තෝරාගන්නා ව්‍යාපෘතිය කුමක්ද යන්න බොහෝ විට තීරණය වේ. ප්‍රජාවට වඩාත් අවශ්‍ය ව්‍යාපෘතිය වෙනුවට දේශපාලන උචමතාව මත තෝරාගත් ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රජා දායකත්වය ලබාගැනීම දුෂ්කර වන බැවින් බොහෝ විට 25% ප්‍රජා දායකත්වය ලබාගැනීම ද දුෂ්කර වන අතර, ආරම්භයේ ප්‍රජා දායකත්වය අපේක්ෂා කළ ද පසුව ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන විට වක්‍රලේඛ උපදෙස් මගින්ම ප්‍රජා දායකත්වය අහෝසි කරන අවස්ථා ඇත. නිවාස හා සමෘද්ධි අමාත්‍යාංශ ලේකම්ගේ 2015.07.21 දිනැති MSH/RD/UDP/2015 අංක දරන ලිපිය මගින් දින සියයේ විශේෂ වැඩසටහනට අනුබද්ධ ගම් 15000 ක් නගා සිටුවීමේ වැඩසටහනෙහි (2015) ප්‍රජා දායකත්වය අතහැර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවසර දීම නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැක.

7.1.2 ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීම

අපේක්ෂිත තත්වය

හඳුනාගත් ව්‍යාපෘති අතුරින් දීර්ඝ කාලයක් ඉටු නොවී පැවති ප්‍රජාවගේ වැඩිපිරිසකට ප්‍රතිලාභ ලැබෙන අත්‍යවශ්‍ය මෙන්ම අවම රජයේ දායකත්වයක් හා උපරිම ප්‍රජා දායකත්වයක් සහිත ව්‍යාපෘතිය ග්‍රාමීය මට්ටමේ කමිටුවේ නිර්දේශ සහිතව ප්‍රාදේශීය ලේකම් විසින් දිස්ත්‍රික් ලේකම් වෙත යොමුකර පූර්ව අනුමැතිය ලබා ගත යුතු බවට අපේක්ෂා කෙරේ.

ප්‍රායෝගික තත්වය

ඉහත අපේක්ෂිත තත්වය අනුවම ව්‍යාපෘති අනුමත වන අවස්ථා තිබුණ ද, බහුලව සිදුවන්නේ ප්‍රාදේශීය දේශපාලන නියෝජිතයන්ගේ නිර්දේශය මත ආණ්ඩු පක්ෂයේ ආසන සංවිධායකවරුන්ගේ අනුමැතිය ලබන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිලධාරීන්ට සිදුවීමයි. ප්‍රාදේශීය හෝ දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුවේ අනුමැතිය ලබාගැනීමට අදාළ ව්‍යාපෘති ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පෙර කී දේශපාලන බලපෑමට නිල තත්වයක් ලබාදීමට බොහෝවිට කටයුතු කරනු දැකිය හැක.

7.1.3 ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීම

අපේක්ෂිත තත්වය

ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේදී ප්‍රජාවගේ හා ප්‍රජා නියමුවන්ගේ සෘජු අදහස් ලබාගැනීම කළයුතු බවත් ඒ අදහස් හා යෝජනා අනුව සැලසුම් හා ඇස්තමේන්තු සැකසිය යුතු බවත් ඒ අනුව ශ්‍රමයෙන් හෝ ද්‍රව්‍යමය වශයෙන් ප්‍රජාවගේ දායකත්වය ලබාගත යුතු ව්‍යාපෘති කටයුතු කුමක්ද යන්න ප්‍රජාවට නිරවුල්ව පැහැදිලි විය යුතු බවත් අපේක්ෂිත තත්වය වේ.

ප්‍රායෝගික තත්වය

ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේදී ප්‍රජාවගේ අදහස් යම් පමණකට සැලකිල්ලට ගත්තද ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රදේශයේ දේශපාලන නියෝජිතයන්ගේ අදහස් ප්‍රමුඛ වේ. ග්‍රාමීය මාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියකදී මාර්ගයේ සංවර්ධනය කළ යුතු සීමාවන් තීරණය කරන්නේ බොහෝවිට ප්‍රජාව

නොව දේශපාලන නියෝජිතයන් විම මීට හිඳසුනකි. දේශපාලන මැදිහත්වීම් නොවුවද කාර්ය බහුලතාව වැනි විවිධ හේතු මත නිලධාරීන් විසින් ද ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේදී ප්‍රජා අදහස් මගහරී. හිඳසුනක් ලෙස මාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියකදී අදාල මාර්ගය සුලු වර්ෂාවකදී පවා ජලයට යටවන බව නොදන්නා තාක්ෂණ නිලධාරියා ව්‍යාපෘතිය සැලසුම් කිරීමේදී වැර ගැන්වූ කොන්ක්‍රීට් වෙනුවට සාමාන්‍ය කොන්ක්‍රීට් මිශ්‍රණ නිර්දේශ කිරීම මීට කදිම හිඳසුනකි. විවිධ මාර්ගයේ කල්පැවැත්ම අඩුවී ව්‍යාපෘතිය අසාර්ථක වේ. ඉහත දෙයාකාරයෙන්ම සිදුවන දෝෂ නිසා ව්‍යාපෘතියට මහජන සහභාගීත්වයක් ලබා ගැනීම අපහසුවේ.

7.1.4 ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම

අපේක්ෂිත තත්වය

අදාල ව්‍යාපෘති බල ප්‍රදේශයේ සුදුසුකම් සපුරා ඉදිරිපත් වන ප්‍රජා පාදක සංවිධානය විසින් ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට බලය දෙන රාජ්‍ය ආයතනය සමග ගිවිසුම් ගත වී ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කළ යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ. විශේෂයෙන් ව්‍යාපෘතියට අවශ්‍ය අරමුදල් හා ප්‍රජා දායකත්වය අදාල ප්‍රජා පාදක සංවිධානය තුළින්ම හෝ සංවිධානයේ සාමාජිකයින් හරහා සපයා ගැනීමට මෙමගින් බලාපොරොත්තු වේ. ප්‍රජාවගේ ව්‍යාපෘතිය ප්‍රජාව විසින්ම ඉටු කිරීම නිසා බාහිර පාර්ශවයේ දැඩි අධීක්ෂණයක් අවශ්‍ය නොවන බැවින් උසස් ප්‍රමිතියකින් ව්‍යාපෘතිය නිම වෙතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම අපේක්ෂිත අයුරින්ම ව්‍යාපෘති ඉටුවන අවස්ථා ඉතා කලාතුරකින් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලදී අත්දැකිය හැකිවේ.

ප්‍රායෝගික තත්වය

ප්‍රායෝගික තත්වය අපේක්ෂිත තත්වයට භාත්පසින්ම වෙනස් ස්වරූපයක් ගන්නා අතර ඇතැම් විට ව්‍යාපෘති අරමුණු බිඳ වැටෙන්නේ මෙම අදියරයේදීය. බොහෝවිට වර්ථමානයේ අප දකින ප්‍රජා පාදක සංවිධාන තවත් ආකාරයක ග්‍රාමීය දේශපාලන ශාඛා සමඟ විශේෂයක් වැනිවේ. ප්‍රාදේශීය දේශපාලන නියෝජිතයන්ගේ නිර්දේශය මත ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට තෝරාගන්නා ප්‍රජා පාදක සංවිධානය විසින් ව්‍යාපෘති ගිවිසුම් අත්සන් කළද ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන්නේ

අදාළ සමිතිය විසින් නොවේ. ඒ වෙනුවට දේශපාලන හෝ වෙනත් හිතවත්කම් මත හඳුනාගත් බාහිර කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට සමිතිය වෙනුවෙන් ව්‍යාපෘතියට අරමුදල් යොදා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම අන්‍යාකාරයෙන් පවරා දේ. නොවිසේනම් 01/2012 චක්‍රලේඛය මගින් නොකළ යුතු යැයි දක්වා ඇති උපකොන්ත්‍රාත් ලබාදීම තිරය පිටුපස සිදුවේ. විවිධ ව්‍යාපෘතිය ඉටු කරන්නේ සමිතියේ අරමුදල් යොදා සමිතියේ සාමාජිකයන් විසින් නොව අදාළ හිල නොලත් උපකොන්ත්‍රාත් කරුවන්ගේ පුද්ගලික අරමුදල් සහ ඔහුගේ කුලී කරුවන් යොදාගනිමිනි. එහිදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය ලබා ගැනීම ඉතා දුෂ්කර වන අතර, යොදන අරමුදල් සඳහා ලාභ අපේක්‍ෂාවෙන් ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රමිතිය අව ප්‍රමාණය කිරීමත් නිසි අධීක්‍ෂණයක් නොමැති වීම හේතුවෙන් ව්‍යාපෘති ගුණාත්මය හා හිමාව පිළිබඳ ගැටළු ඇතිවීමත් නොවැලැක්විය හැකිවේ.

වර්තමානයේ ප්‍රජා පාදක සංවිධානයන් විසින් ඉටුකරන ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රමිතිය, ගුණාත්මක තත්වය හා කල්පැවැත්ම පිළිබඳ පොදු සමාජය තුළ පවතින්නේ හොඳ මතයක් නොවේ.

විසේම ග්‍රාමීය සමාජය තුළ පවතින ආර්ථික දිළිඳුතාවය හේතුවෙන් ප්‍රජා පාදක සංවිධාන වලට ස්වකීය අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමද අභියෝගයක් වන බැවින් මෙම අයහපත් තත්වය තවදුරටත් වර්ධනය විය හැක.

7.1.5 ව්‍යාපෘති සඳහා ගෙවීම් කිරීම

අපේක්‍ෂිත තත්වය

නියමිත ලෙස ගිවිසුම් කාලය තුළ අවසන් කරන ප්‍රජා ව්‍යාපෘති සඳහා ගෙවීම් කිරීමට අදාළ බිල්පත් ප්‍රජා පාදක සංවිධානය විසින් සකස් කොට ගිවිසුම් අත්සන් කළ රාජ්‍ය ආයතන වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුය. භෞතික මිනුම් වල නිරවද්‍යතාවය හා ගුණාත්මක ප්‍රමිතිය පිළිබඳ ව්‍යාපෘතිය අධීක්‍ෂණය කළ තාක්‍ෂණ හිලධාරී නිර්දේශ මත ව්‍යාපෘති බිල්පත් වටිනාකමින් 10% ක මුදලක් රැඳවුම් ලෙස තබාගෙන ඉතිරි මුදල් කොන්ත්‍රාත් සමිතිය වෙත ගෙවනු ලැබේ.

ව්‍යාපෘති නිමකල දින සිට මාස 06 ක කාලයක් ව්‍යාපෘතිය පසු විපරම් කර ඉදිකිරීම් දෝෂ නොමැති බවට ලැබෙන තාක්ෂණ නිලධාරී නිර්දේශ මත පදනම්ව 10% රැඳවුම් මුදල් කොන්ත්‍රාත් සමිතියට ගෙවීම් කරනු ලබයි. කොන්ත්‍රාත් සමිතිය ව්‍යාපෘතිය ඉටු කිරීම තුළින් උපයාගන්නා මුළු මුදලින් 1% ත් 5% ත් අතර, මුදලක් සමිතියේ ගිණුම තුළ රඳවාගෙන ඉතිරි මුදල් ව්‍යාපෘති පිරිවැය වෙනුවෙන් දැරූ පාර්ශවය වෙත ගෙවනු ලබයි. ව්‍යාපෘතියේ මුළු ප්‍රජා දායකත්වය 20% ක් ඉක්මවා යන විට 1% මුදලක් ද ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රජා දායකත්වය 20% වඩා අඩුවන විට 5% මුදලක්ද, ව්‍යාපෘති වටිනාකමින් සමිතිය තුළ රඳවාගනී. එය සමිතියේ අනාගත මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය වෙනුවෙනි.

ප්‍රායෝගික තත්වය

අපේක්ෂිත තත්වය ලෙස ඉහත විග්‍රහ කල තත්වයට අනුව බොහෝ දුරට සමරූපී ප්‍රායෝගික තත්වයන් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති සඳහා ගෙවීම් කිරීමේදී සිදුවන බව, බැලූ බැල්මට පෙනෙන කරුණකි. එහෙත් එම ක්‍රියාවලිය තුළ දූෂණයට මං තහන, විවිධ අඩු ලුහුඬුකම් පවතී.

ව්‍යාපෘතිය අවසානයේ ගෙවීම් ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය බිල්පත් කොන්ත්‍රාත් සමිතිය විසින් සකස්කර ඉදිරිපත් කළ යුතු වුවද, බොහෝ දුරට එම බිල්පත් සකස් කරනු ලබන්නේ ව්‍යාපෘතිය අධීක්ෂණය කළ තාක්ෂණ නිලධාරීන් වන අතර, එය එම නිලධාරීන් අල්ලසට, දූෂණයට පොළඹවන අවස්ථාවක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. බොහෝ කොන්ත්‍රාත් සමිතිවල නිලධාරී මණ්ඩලය ක්‍රියාශීලී වන්නේ ව්‍යාපෘතිය සඳහා ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම හා ව්‍යාපෘතියේ ගෙවීම් වෙක්පත් මාරුකර නිල නොලත් උප කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට මුදල් ලබාදීම ආදී තම අත්සන් යොදා තහවුරු කල යුතු කාර්යයන් ස්වල්පයකට පමණි. ඒ සෑම අවස්ථාවකදීම සමිති නිලධාරීන්ට උප කොන්ත්‍රාත් කරුගේ සන්නෝෂම් මුදල් ලැබෙන බව එම නිලධාරීන් හොඳින් දනී. කෙසේ වෙතත් ගෙවීම් කිරීමේදී ව්‍යාපෘතියේ ගුණාත්මක භාවය තහවුරු කර ගැනීමට බොහෝ රාජ්‍ය ආයතන මේ වන විට පරීක්ෂණාගාර වාර්තා ලබා ගැනීමට කටයුතු කිරීම ප්‍රසංශනීය බව සඳහන් කළ යුතුය.

7.1.6 පසු විපරම හා නඩත්තුව

අපේක්ෂිත තත්වය

අදාල ප්‍රජා ව්‍යාපෘතිය නිමවීමෙන් පසු එම ව්‍යාපෘතියේ භාරකාරත්වය දැරිය හැකි සුදුසු ආයතනයකට එහි වගකීම හා නඩත්තුව පැවරීමට කටයුතුකළ යුතු අතර, ව්‍යාපෘති අරමුණු ඉටුවන අයුරින් මහජනයාගේ ප්‍රායෝජනය, සුබ සිද්ධිය සඳහා එම ප්‍රතිලාභ අනාගත පරපුරට රැක දීමට එම පැවරුම්ලාභී ආයතනයේ වගකීම වේ.

ප්‍රායෝගික තත්වය

මහජනතාවට අත්‍යවශ්‍ය ප්‍රජා ව්‍යාපෘතියක් අවසානයේ ලැබෙන නිර්මිත, පොදු දේපල පිළිබඳ පොදු හැඟීම් පෙර දැරීම් මහජනයා විසින් සංවර්ධනය කරමින් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා අවස්ථා ප්‍රායෝගිකවද දැකිය හැකිය.

නිදසුනක් ලෙස ධීවර ප්‍රජාවට අවශ්‍ය ප්‍රජා ශාලාවක් අදාළ ධීවර සමිතිය මැදිහත් වීමෙන් ඉදිකර ජල විදුලි බිල්පත් ගෙවමින් නඩත්තු කර පවත්වාගෙන යන ධීවර සමිති ප්‍රායෝගිකව වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. එහෙත් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති අවසානයේ නිර්මාණය වන ගොඩනැගිලි නඩත්තුව හා පවත්වාගෙන යෑම රාජ්‍ය ආයතන වලට අමතර වැය බරක් වූ අවස්ථාද පවතී.

කෙසේ වුවද අප රටේ පොදු දේපළ ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ පොදු හැඟීම අපේක්ෂිත මට්ටම වර්ධනය වී නැති බව පොදු දේපළ සම්බන්ධව පොදු ජනතාවගේ වර්ගව අධ්‍යයනය කරන ඕනෑම අයෙකුට පැහැදිලි වන අතර, පොදු දේපළ රැක ගැනීම පිළිබඳ බරපතල සමාජ කතිකාවන් අවශ්‍ය යුගයක් මේ. පොදු දේපළ පොදු අරමුදල් පිළිබඳ දුර්වල ආකල්පයක් සමාජය තුළ පැවතීම අල්ලස, දූෂණය හා නාස්තිය ඉහළ යාමටද ප්‍රබල හේතුවක්ව පවතී.

සාරාංශය

ඉහත කරුණු අනුව පැහැදිලිවන්නේ ඉහළ ප්‍රජා සහනාභීත්ව මට්ටමක් අපේක්ෂා කළද, ප්‍රායෝගිකව එය එසේ සිදුනොවන බවයි. අපේක්ෂිත තත්වය තුළ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීම, අනුමත කිරීම, ක්‍රියාත්මක

කිරීම, අධීක්ෂණය හා පසු විපරම ආදී සියළු ප්‍රධාන කාර්යයන් වලදී ප්‍රජාවගේ ඉහළ සහභාගීත්වයන් අපේක්ෂා කෙරේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රජා පාදක සංවිධානයේ සාමාජිකත්වය දරන්නේත් ව්‍යාපෘති බල ප්‍රදේශයේ ප්‍රතිලාභී ජනතාවම බැවින් වඩාත් හොඳ ප්‍රජා සහභාගීත්වයක් තුළින් ගුණාත්මක නිමාවක් අපේක්ෂා කෙරේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ව්‍යාපෘති පිරිවැයෙන් 20% ක් හෝ 25% ක් ප්‍රජා දායකත්වයක් ලෙස හඳුනාගැනීමෙන් ව්‍යාපෘතිය මූල්‍යනය කිරීමටද ප්‍රජාව දායක වන බවට අපේක්ෂා කරන අතර එය ඉහත 4 රූපයේ දැක්වෙන ස්වයං සපුරාලීමේ මට්ටමට ආසන්න ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහිත ප්‍රජාවගේ පාලනයට නතු වූ ව්‍යාපෘති අත්දැකීමක් බවට පත්වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ හැකිය. එසේම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජයේ ලැබෙන මුදල් වලින් 1%ත් 5% ත් අතර ප්‍රතිශතයක් ප්‍රජා පාදක සංවිධාන තුළ රඳවා ගැනීමට නියම කිරීම, ප්‍රජාවගේ අනාගත ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය මූල්‍ය ශක්තිය ක්‍රමානුකූලව වර්ධනය කිරීමේ තීරණය පියවරක් ද වේ.

8. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා ප්‍රජාවගේ අවධානයට යොමුවිය යුතු කරුණු

ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය අවම මට්ටමක පවතින විට (නොවිසේනම් ප්‍රජාවගේ පාලනයකින් තොරව සිදුවන විට) සිදුවන ප්‍රධානතම අවාසිය වන්නේ ව්‍යාපෘතියට වෙන් කළ පොදු අරමුදල් 100% ක්ම ව්‍යාපෘතිය සඳහා නොයෙදවීමයි. එනම් අල්ලස, දූෂණය හා නාස්තිය ලෙස එක් පොදු අරමුදල් ප්‍රජාවට අහිමි වීමයි. මෙම තත්වය පැහැදිලි කිරීමට ජනවහරේ ප්‍රකට උපමා කතාවක් ඔබට ඉදිරිපත් කරමි.

මීට වසර 50 කට 60 කට පෙර එක්තරා ග්‍රාමීය ප්‍රදේශයක වත් පොහොසත්කම් සහිත මුදලාලි මහත්වරු දෙදෙනෙකු ජීවත් විය. ව්‍යාපාර කිරීමේදී ඇතිවූ තරඟය හේතුවෙන් මේ දෙදෙනා අතර හොඳ හිතක් නොවීය. මේ දෙදෙනා අතරින් බාරොං මුදලාලිගේ නිවසේ රාත්‍රී සාදයක් සුදානම් කර අවට ගම් වල සිටි ඔහුගේ මිතුරන්ට හා හිතවතුන්ට ආරාධනා කෙරිණ. මේ බව ආරංචි වූ ගෝරිං මුදලාලි ඊර්ෂ්‍යාවෙන් කල්ගත කරන්නට වූ අතර මෙම සාදය සඳහා කොපමණ පිරිසක් පැමිණෙන්නේ දැයි හා ඒ කවුරුන්දැයි යන්න දැන ගැනීමට ඔහුට මහත් ඕනෑකමක් ඇතිවිය. ඒ අනුව ගෝරිං තම සමීපතම සේවකයකු වූ සුටිං කැඳවා රාජකාරියක් පැවරීය.

ගෝරිං මුදලාලි - සුටිං උඹ දන්නවද අද බාරොං මුදලාලිගේ ගෙදර ලොකු සාප්පයක් තියෙන බව ? අද හැන්දකරේ උඹ ඒ පැත්තට ගිහිං බාරොං මුදලාලිගේ ගෙදර තියෙන ඒ සාප්පෙට “ මිනිස්සු” කී දෙනෙක් එනවාද කියලා බලල වරෙන් හොඳ ද?

සුටිං - හොඳමයි මුදලාලි

තම රාජකාරිය හොඳින් අසා දැනගත් සුටිං, බාරොං මුදලාලිගේ නිවස පිහිටි ඉසව්වට පැමිණ ඔහුට පවරන ලද රාජකාරිය ගැන කල්පනා කරන්නට විය. තරමක වෙනස් කල්පනා සහිත වර්තයක් වූ සුටිං පවරන ලද කාර්යය ඉටු කිරීමට අපූරු උපායක් කල්පනා කලේය. ඒ අනුව සාදය සඳහා අමුත්තන් පැමිණෙන වේලාව ආසන්න වන විට සුටිං ක්‍රියාත්මක විය. බාරොං මුදලාලිගේ නිවස දෙසට වැටී ඇති මාර්ගයේ වංගුවක් ඇති ස්ථානයක පාර මැදින් තරමක ලොකු ගල් ගෙඩියක් තැබූ සුටිං අසල පඳුරක් ලඟ සැඟවී බලා සිටින්නට විය.

හැන්දෑවේ හතේ කනිසමට ආසන්න වී ඇති මොහොතේ සාදය සඳහා ආරාධිත අමුත්තන් එකා දෙන්නා පැමිණෙන්නට විය. සමහරුන් හුළු අතු අල්ලාගෙන පැමිණියත් බොහෝ දෙනා යාන්තමි ඇති සඳු වළියේ ආලෝකයෙන් මාර්ගය හඳුනාගෙන ගමන් කලේය. සතුවු සාමිචි කපා මැද පැමිණෙන බොහෝ ගැහැණුන් හා පිරිමින් පාර මැද සුටිං තබා ඇති මෙම ගල නොදුටු අතර ඔවුන් එහි පැටලී වැටෙන්නට ගිය අතර තවත් අයගේ පාද ගලේ හැපීමෙන් සුළු වශයෙන් සිරිමි තුවාල ද සිදුවිය. ඒ හැම අවස්ථාවකදීම ඔවුන් විවිධ ප්‍රතිචාර දක්වන්නට සිදුවිය.

- අමුත්තා 1** - “කවුද මන්ද මේ ගල පාර මැද තියල තියෙන්නේ”
- අමුත්තා 2** - “අයිගේ කකුල තුවාලත් උනා හේද ?
මොන බුරුවෙක්ද මේ ගල පාර මැදින් තිබ්බේ.”
- අමුත්තා 3** - “බලන්නකො මෙව්වර ලොකු සාප්ප දාන බාරොං කාරයට පාරෙ තියෙන මේ ගල අයිත් කරන්න බැරි වුනාහේ”
- අමුත්තා 4** - “හත් දෙයියනේ මේ බාරොං කාරය අපිව මරන්නද කොහෙද මේ සාප්පෙට ආරාධනා කොරලා තියෙන්නේ”
- අමුත්තා 5** - “අනේ අම්මප මේ ගල තියාපු එකා අහුවුනොතින්

ගලේ පා හැපුණු බොහෝ දෙනා ඉහත පරිදි කුමන හෝ ප්‍රතිචාරයක් දක්වා තම කේන්තිය පිට කර සාදය වෙත පා හැගූ අතර, පාර මැදින් ගලක් ඇති බව දැන යාන්තමට එහි නොගැපී බේරුණු කිහිප දෙනෙකුද විවිධ ප්‍රතිචාර දක්වන්නට විය.

අමුත්තා 6 - “හපොයි හොඳ වෙලාවට දැක්කේ නැත්නම්
ඉස්පිරිතාලෙ තමයි නවතින්න වෙන්නේ”

අමුත්තා 7 - “ඇති යාන්තමට බේරුණා. මොන මී හරකෙක්
මේ පාර මැද ගලක් තිබ්බද මන්ද ?”

පඳුරකට සැඟවී සිටි සූටිං, පුරා හෝරා චිකහමාරක් පමණ මේ සියලු
ප්‍රතිචාර හොඳින් අසා සිටියේය. තවත් අමුත්තන් පැමිණෙන සේයාවක්
නොමැති තැන සූටිං තම කාර්ය නිමවා යන්නට සැරසුණි. තවදුරටත්
පාර මැද තැබූ ගල තිබෙන්නට ඉඩ හැරීමෙන්, මුදු විනින්නද සපිරි
සාදය නිමවා චික පිරිස් මහත් කරදරයකට මුහුණ දෙනු ඇතැයි
කල්පනා කළ සූටිං, පිටව යාමට පෙර පාරේ තැබූ ගල චිකනින් ඉවතට
විසිකරන්නට පරිස්සම් විය.

තොරතුරු රැගෙන සූටිං පැමිණෙන තෙක් තම නිවසේ මිදුලේ සක්මන්
කරමින් නොඉවසිල්ලෙන් බලා සිටි ගෝරිං මුදුලාලි අත තියාම සූටිං
හඳුනා ගත්තේය.

ගෝරිං මුදුලාලි - හරි බර් ගැහි ගැහි ඉක්මනට ඉක්මනට
වරෙං සූටිං පය ඉක්මන් කර පැමිණී සූටිං
ගෝරිං මුදුලාලි ඉදිරියේ හති අරින්නට විය.

ගෝරිං මුදුලාලි - ඇයි මිනිහෝ ගොලු වෙලාද ? උඹ
නොල්මනකට බය උනාද ? ඉක්මනට
කියාපිය සාප්පෙට මිනිස්සු කී දෙනෙක්
ආවද කියල

ගෝරිං මුදුලාලිගේ පෙරෙත්තය මත හති අරිමින් සිටි සූටිං පිළිතුරු
දෙන්නට විය.

සූටිං - සාප්පෙට චික මනුස්සයෙක්වත් ආවෙ නෑ මුදුලාලි.
අපරාදෙ මුදුලාලි කලබල වුනේ.

සූටිංගේ පිළිතුරෙන් ගෝරිං මුදුලාලි හොඳටම විකෂිප්ත විය. මුළු
ගමටම ඇහෙන්න යකඩ කටින් සිංදු තැටි වාදනය කරමින් පැවැත්වෙන
සාදයකට කිසි මනුස්සයකු පැමිණ නොමැති බව කීමෙන් සූටිං කෙරෙහි
ගෝරිං මුදුලාලිගේ කෝපය ඇවිස්සෙන්නට විය.

ගෝරිං මුදලාලි - ඇත්ත කියපං සුට්ටිං, උඹ මං කියාපු කාර්ය කොලේ නෑ නේද බොල ? උඹ ඇඩ්ඩිංගේ රා පොලට නේද බොල ගියේ ?

සුට්ටිං - අනේ ඩිංගිත්තක් ඉවසල ඉන්න මුදලාලි මම ඔබතුමා කියපු හරිය තමයි මේ මෙච්චර වෙලා කොලේ. මං පැහැදිලි කරල දෙන්නම් ඉවසල ඉන්න.

බාරොං මුදලාලිගේ සාදයට එන මිනිසුන්ගේ පයේ ගැටෙන ලෙස කලු ගලක් තැබූ බවත් එහි පය හැපුණු මිනිසුන් හා ඉන් බේරී ගිය මිනිසුන් කළ කී දෑත් සුට්ටිං ගෝරිං මුදලාලිට විස්තර කරන්නට විය. මුදලාලිද දෑස් අයාගෙන සුට්ටිංගේ උපාරු කථාව අසාගෙන සිටියේය. අවසානයේ සුට්ටිං සිය පරිකෂණයේ නිගමනය මෙසේ ඉදිරිපත් කරන්නට විය.

සුට්ටිං - ඉතිං මුදලාලි කීදෙනෙක්ගෙ කකුලේ ඔය ගල හැපුනද ? කී දෙනෙක් 99 න් බේරුණා ද? ඒත් හැමෝම බැන බැන ගියා මිසක් එකෙක් කල්පනා කොලාද මේ ගල අනේ තව එකෙක්ගේ කකුලෙ වැදිල තුවාලයක් වෙයි, ඒ නිසා මේක පාරෙන් අයිනේ කොරන්නට ඕනෑ කියලා. නෑ එතන එකෙක් හිටියෙ නෑ ඒ ගල පාරෙන් අයිනේ කරන්න තරං හිතක් පපුවක් තියෙන මිනිහෙක්. ඉතිං එකයි මුදලාලි මම කිව්වේ ඒ සාප්පෙට එක මනුස්සයෙක් වත් ආවේ නෑ කියල.

සියල්ල හොඳින් අවබෝධ කරගත් ගෝරිං මුදලාලි සුට්ටිංගේ කරට අතත් දමාගෙන නිවස තුළට ගියේ බාරොං ගේ සාදයේ අරමුණ කඩ වූ බවට වූ චිත්ත ප්‍රීතියෙනි.

ග්‍රාම සංවර්ධනය සඳහා ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ වැදගත්කම පිළිබඳ ගැඹුරු දර්ශනයක් ඉහත උපමා කතාවේ සටහන් වී ඇති බව ඔබට පැහැදිලි වනු ඇත. එනම් තම ප්‍රගතියේ මාවත අවුරා ඇති විවිධ බාධක ඉවත් කිරීමේ සුවිශේෂී වගකීමක් ප්‍රජාවට ඇති බවයි.

8.1 ප්‍රජා සහභාගීත්වය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා ප්‍රජාවගේ අවධානයට යොමුවිය යුතු කරුණු

විශේෂයෙන් ප්‍රජා ව්‍යාපෘති අරමුණු සාර්ථක කර ගැනීමට නම් වඩාත් පුළුල් පරාසයක ප්‍රජා සහභාගීත්වයක් පැවතිය යුතු අතර, ඒ සඳහා ප්‍රජාව සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු සැකවින් පහත දක්වා ඇත.

1. රජයේ පොදු අරමුදල් භාවිතා කොට ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රජා ව්‍යාපෘති වලට අදාළ නීති රීති හා රෙගුලාසි පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම.
2. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රජා දායකත්වය ලබාදිය හැකි ආකාරය අවබෝධ කර ගැනීම.
3. තම ගම තුළ ඇති ප්‍රජා අවශ්‍යතා පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් හා පූර්ව සූදානමක් ලබා ගැනීම.
4. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන රාජ්‍ය හා රාජ්‍ය නොවන ආයතන වල තොරතුරු පිළිබඳ දැනුවත් වීම.
5. ප්‍රජා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කල හැකි ශක්තිමත් ප්‍රජා සංවිධාන ගොඩ නගා ගැනීම.
6. කුඩා පරිමාණ ග්‍රාමීය මාර්ග, ගොඩනැගිලි ආදී ඉදිකිරීම් පිළිබඳ තාක්ෂණික ප්‍රමිති පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම.
7. පොදු අරමුදල් භාවිතා කර ඉටුකරන ව්‍යාපෘති වලදී සිදුවන නාස්තිය හා දූෂණ පිළිබඳ හා තාක්ෂණික ප්‍රමිති වලට අදාළ ගැටලු පිළිබඳ පැමිණිලි කළ යුතු රාජ්‍ය ආයතන පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම.
8. පොදු දේපළ ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ පොදු හැඟීම අවබෝධ කර ගැනීම.

8.2 ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ වැදගත්කම විද්වත් ඇසින්

පුරවැසියා තමන් ජීවත්වන වටපිටාවේ සිදුවන සමාජ ආර්ථික දේශපාලන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වඩාත් සංවිධානාත්මක හා සාමූහික ප්‍රයත්නයක් තුලින් ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ වැදගත්කම හඳුනා ගැනීමට පහතින් දැක්වෙන ලොව පතල වැකි ඔබට උපකාරී වනු ඇත.

- “ලොව තුළ ඔබ යම් වෙනසක් අපේක්ෂා කරන්නේනම්, පළමුව වීම වෙනස ඔබ තුළ ඇතිකර ගන්න.” (මහත්මා ගාන්ධි)

- “චක්චීම යනු පටන් ගැන්මයි. චක්චි පැවතීම යනු අභිවෘද්ධියයි. චක්චි වැඩ කිරීම යනු සමෘද්ධියයි.” (නෙත්ටි ෆෝර්ඩ්)
- “තීරසාරත්වයට දොරටුව ප්‍රජාවයි.” (ජයම් පෙරාඩ්)
- “පැවතිය යුත්තේ බලතුලනයක් නොව බල ප්‍රජාවකි ; සංවිධානාත්මක ගැටුම් නොව සංවිධානාත්මක සාමයකි.” (වුඩ්‍රෝ විල්සන්)
- “අප හැමෝම තරම් අප කිසිවකු දැක්ම නැත.” (කෙන් බ්ලන්චාර්ඩ්)
- “අප සියළු දෙනාම එකට එල්ලෙමු, නැතහොත් අපට තනි තනිව එල්ලෙන්නට සිදුවනු ඇත.” (බෙන්ජමින් ෆ්රැන්ක්ලින්)
- “විය ඔබම කල යුතුය. ඔබට විය තනිව කල නොහැකිය.” (හිව් නැට් හැන්ග්)
- “සෑම ප්‍රජාවකම කලයුතු කාර්යයන් රැසක් ඇත. සෑම රටකම සුවකල යුතු වේදනා රැසක් ඇත. සෑම හදවතකම විය කිරීමට ශක්තියක් ඇත.” (මැරියානෝ විලියම්සන්)
- “තමන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් ගත් තීරණ ක්‍රියාවට නැඟීමට මිනිසුන් වැඩි ප්‍රවණතාවක් දක්වයි.” (කැරිට් ලෙවින්)
- “අපට කල හැකි දේත්, අප කරන දේත් අතර වෙනස ලෝක ප්‍රශ්න බොහොමයක් විසඳීමට සමත්ය.” (මහත්මා ගාන්ධි)
- “දුරදුර්ඪි කැපවීමකින් යුත් කුඩා කණ්ඩායමකට ලෝකයම වෙනස් කිරීමට හැකිය. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙතෙක් වචන් වෙනස් කම් වී ඇත්තේ එසේම පමණි.” (මාගරට් මැක්ඇරඩ්)
- “මට මෙය කලහැකි යැයි මම විශ්වාස කරමි. එම නිසාම විය කිරීමට හැකියාව මම අනිවාර්යයෙන්ම ලබා ගනිමි.” (මහත්මා ගාන්ධි)
- “ඔබ වෙනුවෙන් ඔබේ රට කලයුතු දේ නොව, ඔබේ රට වෙනුවෙන් එකමුතුව ඔබ කළයුතු දේ වීමසන්න.” (ජෝන් ව්ග් කෙනඩි)
- “TEAM - Together Everyone Achieves More / සැවොම එක්වූ විට ලැබෙන දේ බොහෝය.” (කතෘ අඥාතයි)

9. කුඩා පරිමාණ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති වලට අදාල තාක්ෂණික ප්‍රමිති කිහිපයක්

9.1 කොන්ක්‍රීට් සඳහා භාවිතා කරන මිශ්‍රණ අනුපාත

ශ්‍රේණිය	සිමෙන්ති	වැලි	ගල්	ගලක තරම
25N	1	1½	3	(19.0 mm)
20 N	1	2	4	(19.0 mm)

(mm = මිලි මීටර්)

9.2 කොන්ක්‍රීට් සඳහා භාවිතා වන අමුද්‍රව්‍ය ගැන සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු

- පිරිසිදු මඩ මිශ්‍ර වී නැති ගඟේ වැලි තෝරා ගත යුතුය. ඒ සඳහා රසායනාගාර වාර්තාවක් ලබා ගැනීම සිදුකල හැකිය.
- ගල් තෝරා ගැනීමේදී එම ගල් නිවැරදි තරම (size එක) තිබේදැයි බැලිය යුතුය. එනම් ගල් වර්ග ලෙස ¾, ½ ආදී ලෙසයි (20mm, 12.5mm)
- ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රමිති සහතික ඇති සිමෙන්ති තෝරා ගත යුතුයි.
- කොන්ක්‍රීට් සඳහා ජලය භාවිතාවේදී ඒ සඳහා පිරිසිදු ජලය භාවිතා කිරීමට වගබලා ගත යුතුය.

9.3 මාර්ග කොන්ක්‍රීට් කිරීම

මාර්ග සඳහා අවශ්‍ය කරන කොන්ක්‍රීට් ශ්‍රේණිය (Grade) වර්ගය තෝරා ගැනීමේදී පහත සඳහන් දේ පිළිබඳ සැලකිලිමත් විය යුතුය.

එනම්,

- මාර්ගයේ වාහන භාවිතා වන ප්‍රමාණය
- එම මාර්ගය පිහිටි ප්‍රදේශයේ ගංවතුර වැනි තත්ව ඇති වන්නේද යන්න එනම් ගංවතුර පිටාර මට්ටම
- මාර්ග පාදමේ ඇති ශක්තිමත් බව

9.4 සාමාන්‍ය මාර්ගයක් කොන්ක්‍රීට් කිරීමේදී සැලකිය යුතු කරුණු එහි පිහිටි පොළව (Sub Grade) හොඳින් තැලීම කළ යුතුය

ABC මිශ්‍රණයේ ඝනකම මිලි මීටර් 100 (100mm) තට්ටුවක් දමා හොඳින් තැලීම (compact) (ABC යොදා ගැනීම හෝ එහි ඝනකම අවශ්‍යතාවය අනුව වෙනස් වේ.)

- කොන්ක්‍රීට් කිරීමට ප්‍රථම ABC තට්ටුවට උඩින් ඉටිකොළ දැමිය යුතුයි.
- දුර්වල පාදමක් හෝ ගංවතුර වැනි කරුණුද පදනම් කරගෙන ඒ සඳහා භාවිතා කරන කොන්ක්‍රීට් සඳහා කම්බි භාවිතා කල යුතුය.
- කොන්ක්‍රීට් ඇතිරීමේදී ඒ සඳහා අඩි 10 න් 10 ට වත් ප්‍රසාරණ මුට්ටු (Expansion Join) තැබිය යුතුයි.
- කොන්ක්‍රීට් මිශ්‍ර කිරීම සඳහා මිශ්‍රණයක් භාවිතා කිරීම වඩාත් සුදුසුයි
- ඇතිරීමෙන් අනතුරුව හොඳින් සුසංහනය කිරීම :ජදජනර* සිදු කළ යුතුය.
- කොන්ක්‍රීට් ඇතිරූ පසු විය (Curing) පදම් කිරීම එනම් ජලය ඉසීම සිදුකළ යුතුය. දින 7 ක් හෝ 14 ක් වත් විය නිවැරදි ආකාරයෙන් කළ යුතුය.
- වාහන ගමනාගමනය ද නතර කළ යුතුය.

9.5 කොන්ක්‍රීට් මිශ්‍රණය සැකසීම සඳහා පෙට්ටි භාවිතා කිරීම වඩා යෝග්‍ය වේ

9.6 කොන්ක්‍රීට් සාම්පල් පරීක්ෂා කිරීම

- කොන්ක්‍රීට් කිරීමෙන් දින 7 කට පසු (Test Cube) කොන්ක්‍රීට් සාම්පල් පරීක්ෂා කළ යුතුය.
- ඒ සඳහා භාවිතා කරන කොන්ක්‍රීට් ශ්‍රේණියේ 65% ක් නිවැරදි අගයක් තිබිය යුතු අතර දින 28 දී 100% නිවැරදි අගයක් තිබිය යුතුයි.

9.7 මාර්ග සඳහා කොන්ක්‍රීට් කුට්ටි ගල් භාවිතා කිරීම (Interlocking Blocks Paving)

- තිබෙන පොළව හොඳින් තැලීම. (Compact කිරීම)
- ABC තට්ටුවක් යෙදීම
- ගල් කුඩු තට්ටුවක් (50 mm වත්) දමා තැලීම
- කුට්ටි ගල් ඇතිරීම
- දෙපැත්තේ කොන්ක්‍රීට් Beam 2 දැමීමේදී එය අඟල් 6 ක් වත් පොළව යටට දමා අඟල් 9 ක කොන්ක්‍රීට් පටිය දැමිය යුතුය.
- මතු පිට ගල් කුඩු දමා කුහර තුලට හොඳින් ගල් කුඩු පිරවීම.

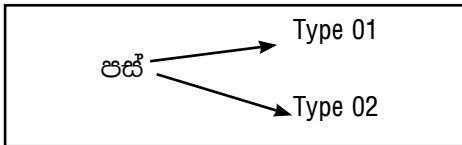
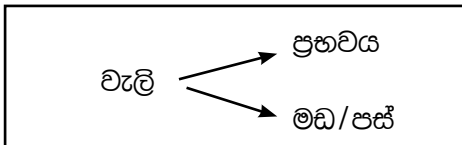
9.8 කුට්ටි ගල් (Interlock) භාවිතා කිරීමේදී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු.

මිල මට්ටම 220 x 110 x 80
 ප්‍රමාණයේ ගලක්. සාමාන්‍යයෙන්
 මාර්ග සඳහා භාවිතා කරන
 වර්ගයයි.

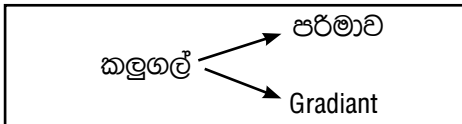
- කුට්ටි ගල් වල ප්‍රමිතිය මෙන්ම තරම (size tl) ගැන සහ එහි හැඩය ගැන සැලකිලිමත් විය යුතුයි.
- ගල් වර්ගය අනුව අවශ්‍ය කරන ගල් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ.

- ඒ ඒ මාර්ගය අනුව ගැලපෙන ශ්‍රේණියේ කුට්ටි ගල් තෝරා ගත යුතුයි.
- කුට්ටි ගල් වර්ග 25N, 40N, 50N ලෙස ශක්තිය අනුව වර්ග කර ඇත.
- මාර්ගයේ භාවිතා වන වාහන ධාරිතාව, බර ධාරිතාව මත කුට්ටි ගල් වර්ගය තෝරා ගත යුතුය.
- කොන්ක්‍රීට් හෝ කුට්ටි ගල් යොදා ගැනීමේදී විශේෂයෙන් කුට්ටි ගල් වල පැවැත්ම ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඉවුර (Sholder / මාර්ග උරහිස) පස් පිරවීම සිදුකළ යුතුය.
- විශේෂ ගලා වන ජලය මාර්ගය හරහා ගලා යාම වැලැක්වීම සඳහා කාණු පද්ධතිය හොඳින් නඩත්තු කළ යුතුය.

9.9 සලකා බැලිය යුතු තවත් ප්‍රමිති කිහිපයක්

ගඩොල් → ජලය උරා ගැනීමේ ප්‍රමාණය

සීමෙන්ති ගල් → ශක්තිය

කොන්ක්‍රීට් → ශක්තිය

10. ඔබගේ දැනුම්දීම හා පැමිණිලි

1. ප්‍රාදේශීය ලේකම්තුමා
2. ප්‍රාදේශීය සභාවේ, නගර සභාවේ සභාපති හෝ මහා නගර සභාවේ නගරාධිපති
3. දිස්ත්‍රික් ලේකම් /දිසාපති
4. දිස්ත්‍රික්කයේ සහකාර පලාත් පාලන කොමසාරිස්
5. අදාළ පළාතේ පලාත් පාලන කොමසාරිස්
6. ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර ලේකම් (විමර්ශණ)
රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය
ටොරින්ටන් පෙදෙස
කොළඹ 07
දු.ක. 0112696211-13, 011 2676433, ෆැක්ස් 011 2698429
7. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව
අංක 36,
මලලසේකර මාවත,
කොළඹ 07.
Hot Line: 1954
දු.ක. 0112596362, 0112586257

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ, ලේඛන හා මූලාශ්‍ර

1. 2006 රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය
2. 2012.01.05 දිනැති, මුදල් හා කුම සම්පාදන අමාත්‍යාංශය නිකුත් කල රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛ 01/2012
3. ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන වැඩසටහන 2016 මැයෙන් ජාතික ප්‍රතිපත්ති හා ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් විසින් 2016.03.24 දින නිකුත් කරන ලද අංක 02/2016 චක්‍රලේඛය
4. දින 100 විශේෂ සංවර්ධන වැඩසටහනට සමගාමීව නිවාස හා සමෘද්ධි අමාත්‍යාංශය නිකුත් කල ගම් නගා සිටුවීමේ වැඩපිළිවෙල පිළිබඳ උපදෙස් සංග්‍රහය
5. ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය නිකුත් කල 2014 වර්ෂයේ සංවර්ධන වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ අත්වැල
6. ශ්‍රී ලංකා පරිමන් සංවර්ධන සහයෝගිතාවය විසින් නිකුත්කළ තිරසාර සංවර්ධනයක් උදෙසා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරී ධාරීතා ප්‍රවර්ධන වැඩසටහනට අදාළ පුහුණු අත්පොත
7. සිඩ්නි මාකස් ඩයස් විසින් ප්‍රතිරචනය හා සංස්කරණය කරන ලද “පිවන නුවණ” කෘතිය.
8. චක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය හා අනුබද්ධිත ආයතනයන්හි වෙබ් අඩවි

